

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ÇEVRE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
22 Aralık 2016 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar'ın küresel ısınma ve iklim değişikliği hakkında sunumu

ÇEVRE KOMİSYONU

1'inci Toplantı

22 Aralık 2016 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çevre Komisyonu saat 11.12'de açıldı.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar tarafından, küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda bir sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 12.42'de toplantıya son verildi.

22 Aralık 2016 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.12

BAŞKAN: Cihan PEKTAŞ (Gümüşhane)

BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet BALTA (Trabzon)

SÖZCÜ: Sebahattin KARAKELLE (Erzincan)

KÂTİP: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

BAŞKAN – Saygıdeğer Komisyon üyesi arkadaşlarım, değerli bürokratlar; Komisyon toplantımıza hoş geldiniz.

Özellikle, bugün, son elli yılın dünyadaki en önemli problemi olan küresel ısınma ve iklim değişikliğiyle alakalı olarak Türkiye bu problemin neresinde, ne gibi çalışmalar yapıyor, bu konularda bilgi almak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızdan bürokrat arkadaşlarımızı davet ettik.

Şunu belirtmek istiyorum: Türkiye, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni imzaladı, 2009 yılında Kyoto Protokolü'nü imzaladı ve biz taraf olduk. Özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığımız bu konuda çalışmalar yürütüyor. Çevre Bakanlığımızın bünyesinde bir İklim Değişikliği Dairesi kuruldu, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünün altında çalışmalarını yürütüyor.

Müsteşar Yardımcımız Profesör Mehmet Emin Birpınar Bey'in iklim değişikliği konusunda uzun yıllardır çalışmaları var, bu konuda uzman. 2015 yılındaki Paris'teki İklim Değişikliği İklim Konferansı'nda ve bu sene, bundan iki ay önce, Marakeş'te yapılan toplantılarda ne gibi kararlar alındı, bu konularda bizleri aydınlatmak üzere kendilerini buraya davet ettik. Bugün bizlere bir sunum yapacaklar. Ayrıca, sunumun sonunda milletvekili arkadaşlarımız da isterlerse soru sorabilirler, kafalarına takılan konuları sorabilirler.

İsterseniz ben gelen misafirlerimizi size takdim edeyim: Profesör Mehmet Emin Birpınar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı; Muhammet Ecel, Çevre Yönetimi Genel Müdürü; Mehralı Ecer, İklim Değişikliği Dairesi Başkanı; Tuğba İçmeli, Şube Müdürü ve Tuğba Seyyah Hanımefendi de uzman yani geleceğin idarecileri.

Mehmet Emin Bey, söz sizde.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar'ın küresel ısınma ve iklim değişikliği hakkında sunumu

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok Kıymetli Başkanım, Çevre Komisyonunun çok değerli üyeleri, sayın vekillerimiz; öncelikle, iklim değişikliği konusunda kendimizi ifade etmek için sizlere söz verdiğiniz için, fırsat verdiğiniz için sizlere ve üyelerinize teşekkür etmek istiyorum. Çünkü, bu konu dünyanın da hep gündeminde, hep söylüyoruz, dünyada liderler bir araya geldiği zaman G7 toplantısında, G20 toplantısında, OECD'de, Birleşmiş Milletlerde veya dünyanın herhangi bir yerinde dünyanın artık üç dört tane

gündemi var. Bunlardan bir tanesi terör, bir tanesi göç, bir tanesi de iklim değişikliği olmaya başladı ki buraya gelmeden evvel Hazine Müsteşarlığında bir G20 hazırlık toplantısı vardı. Orada bu sene Almanya’da yapılacak toplantının ana gündemlerinden bir tanesi enerji ve iklim değişikliği olarak ön plana çıkıyor ve bu konuyu, iklim değişikliği meselesini aslında sadece bir tehdit olarak görmüyorlar, bir fırsat olarak da görmeye başladı ülkeler.

Dolayısıyla, yüksek müsaadelerinizle sizlere öncelikle iklim değişikliğinin, hepinizin malumları olduğu üzere, ne olduğunu muhtemelen biliyorsunuz ama biraz böyle çok fazla yerde konuştuğumuz için iklimle ilgili enteresan bir şey söylemişim ben geçenlerde. Marakeş’te bir rahatsızlık geçirdim, ateşim 39 dereceye çıktı, müzakereler de sabah saat sekizde başlayıp gece on ikilerde biten ve inanılmaz bir iklim değişikliği hakikaten orada yaşanıyor çünkü sabahleyin bakıyorsunuz, sıcaklık 30 derece, gece eksi 3’lerde, eksi 5’lerde aynı şehirde. Dolayısıyla, ona da uyum sağlayamıyorsunuz. Çadırların içerisinde inanılmaz air condition’lar var filan. Dolayısıyla, insan vücudu nasıl sıcaklığı arttığı zaman bir sürü rahatsızlığı ortaya çıkıyorsa aslında bu dünya da, küre de sıcaklığı arttığı zaman birçok arızalar verebiliyor. Bu arızaların illa mesela, aşırı soğukların, aşırı sıcakların olması şart değil. Bunların hepsi bir bütün olarak iklim aslında bir şekilde kafayı yiyor diyorlar, bazılarının da böyle ifadeleri var. Yani aşırı kuraklıklar olabiliyor, aşırı taşkınlar olabiliyor, aşırı sıcaklıklar, aşırı soğuklar olabiliyor. Yani beklenmedik bir sürü olayın peş peşe gelebildiği iklim olayları olabiliyor. Bunun tabii, ana sebebi ne? Dünyadaki bütün bilim adamları yaptığı araştırmalarda –ki bağımsız bunların birçoğuna ifade olarak şunu söylüyor: “İnsanların faaliyetlerinden dolayı iklim değişiyor.” diye artık bu yüzde 99 ihtimalle bir gerçek olarak dünyada kabul edilmiş durumda çünkü bütün bu yapılan sözleşmelerin, çerçeve sözleşmelerinin, protokollerin aslında ana kaynağı işte bu “IPCC” dediğimiz dünyadaki bilim adamlarının bir araya gelerek kurmuş oldukları bir konferans var. Bu konferansın raporları her yıl yayımlanıyor. Bu raporlarda iklim değişikliğinin insan kaynaklığı olduğu, bu konuda herhangi bir tereddüdün kalmadığı görünüyor çünkü yansıda da biraz evvel gördüğünüz gibi, çok basit olarak şunu söyleyebiliriz: Güneş ışınları dünyaya uzun dalgayla geliyor ve bu ışınların belli bir kısmı yerküre tarafından tutuluyor ve diğer kısmı daha sonra yansıyor, yansırken de kısa dalgayla geliyor, uzun dalgayla çıkmaya çalışıyor. Dolayısıyla, çıkmaya çalışırken atmosferde bulunan belirli gazlar bunları tutuyor ve geri gönderiyor. Bu gazların belli oranda olmasında problem yok, zaten yaradılış olarak öyle olması gerekiyor, belli bir kısmının tutulması gerekiyor ki insan ve bütün yaşamın olabilmesi için belli sıcaklığın burada kalması gerekiyor. Atmosferde bulunan o gazlar fazlaştıkça ki bu gazları ekranda da görüyorsunuz. Mesela, karbondioksit, insanların nefesleri. Dolayısıyla, insan nüfusu arttıkça bu karbondioksit miktarı artıyor. Bunları yutması gereken “yutak alanlar” dediğimiz ormanların miktarı da azalınca –ters solunum yapıyor, biliyorsunuz- bu sefer bu miktar fazlaştıkça atmosfere gidiyor, birikiyor. Çöp sahalarını yapıyorsunuz, insanlar neticede çoğaldıkça çöp miktarı artıyor, dolayısıyla buralardan metan gazı çıkmaya başlıyor. Yani başında C olan, karbon olan bütün gazlar gidiyor, oraya birikiyor veya işte “fosil yakıtlar” dediğimiz, işte kömürü yakıyorsunuz, çıkan gazlar oraya gidiyor veya fazla araç kullanıyorsunuz, araç sayısı artıyor, araçlardan çıkan, özellikle dizel araçlardan çıkan gazlar gidiyor, oraya birikiyor ve bu gazlar çıkması gereken ısıyı tutuyorlar ve geri gönderiyorlar, gönderince de normalde, Sanayi Devrimi’nden beri bu sıcaklık yaklaşık 1 derece artmış durumda ve böyle devam ederse, tedbir alınmazsa yüzyılın sonunda, 2100 yılında bu değerın 4 derece, hatta 5 derece kadar artacağını hesap ediyoruz. Dolayısıyla, nasıl insan vücudunun 36-37 derecede ortalama bir sıcaklığı var, bu 41 dereceye çıkarsa ne tür felaketler gelebileceğini vücudun düşünürseniz, yerkürenin de, atmosferin de, dünyanın da sıcaklığının 4-5 derece arttığı zaman felaket senaryolarını herkes çiziyor. Ne oluyor mesela? Özellikle, kutuplarda karaların üzerinde bulunan buz parçalarının erimeye başlaması sonucu bu buzların denize gideceği, dolayısıyla deniz seviyesinin yükseleceği, deniz

seviyesi yükselince birçok ada ülkesinin yok olacağı, aynı şekilde birçok kıyı şehrinin yok olacağı ve bundan dolayı aşırı sıcakların olacağı yani bu semptomlar oluşacak, vücutta nasıl oluşuyorsa dünyada da bu semptomların oluşacağı kesin görünüyor. Bunlara karşı da ülkeler, devletler tedbir almak için işte 1992 yılında bir araya geliyorlar New York'ta ve "Kim bu işten sorumlu?" diye öncelikle ona bakıyorlar. İşte tarihî sorumluluklara bakıyorlar çünkü Sanayi Devrimi'nden beri gelişmiş olan ülkeler var. Bu ülkeler acımasızca -yani kömürün bulunması, çeliğin bulunmasıyla- atmosferi yani havayı, suyu ve toprağı aslında hep beraber kirleterek vahşi bir gelişme sağlıyorlar. Bu gelişmenin sonucunda da inanılmaz bir şekilde atmosferi kirletiyorlar ki tabloda gördüğünüz gibi bir tarihî sorumluluk meselesi var. Amerika Birleşik Devletleri'nin şu anda sorumluluğu yüzde 28 -bunu da kendileri kabul ediyor- Avrupa Birliği ülkelerinin sorumluluğu yüzde 23, Rusya'nın ki 11, Çin'in 9, bunun içerisinde Türkiye'nin payı binde 7 civarında. Ama bu demek değildir ki bundan sonra artmıyor. Önümüzdeki yıllarda Türkiye bu şekilde gelişmeye devam ederse yüzde 4-5'lik büyümelerle bu emisyon miktarları hızla artacak, bunun rakamlarını da göreceğiz. 1990 yılında Türkiye'nin emisyonları 200 milyon metreküp/tonlar civarındayken şu anda milyon ton cinsinden yaklaşık 500 milyon tona çıkmış durumda. Bu projeksiyonları da gördüğünüz gibi...

BAŞKAN – Sebebi daha çok araçlar mı?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Efendim, burada görüyoruz, şu anda 2014 yılı... İşte bu kişi başına düşen emisyonları da görüyorsunuz. Bu miktarlar da yine hızlı bir şekilde 6 tona kadar arttı. Bunların da nerelerden kaynaklandığı... En çok enerji sektöründen çünkü ülkenin enerji ihtiyacı inanılmaz artıyor. Bu da aslında ülkenin kalkındığını, büyüdüğünü ve gelişmekte olduğunu gösteriyor. Bu rakamları dünyada da bütün diğer ülkelerle karşılaştırdığımız zaman da bunları çok net bir şekilde görebiliyoruz. Ulaştırma da bunun içerisinde olacak şekilde çünkü enerji sektörü aynı zamanda ulaştırmayı da kapsıyor, hemen onun peşinden de emisyonlar, endüstriyel emisyonlar ve bu şekilde gördüğünüz gibi bu artışlar da, sizin önünüzdeki dosyalarda da bu rakamları çok net bir şekilde grafikler hâlinde veriyoruz. 1990 yılında 218 milyon ton olan emisyonlarımız, bizim yaptığımız projeksiyonlarda –ki sadece bizim Bakanlığımızın değil, bütün bakanlıkların ve TÜBİTAK'la yapılan uluslararası bir modeli kullanarak yaptığımız şeylerde- 2030 yılında 1 milyar 175 milyon çıkacağı gözüküyor. Eğer tedbir almazsak 1990 yılında 4 ton civarında olan kişi başına emisyon miktarı 2030 yılında 13 ton rakamlarına ulaşacak demektir. Şimdi, bununla ilgili görüyorsunuz, emisyon artışları da görünüyor. Her alınan araç yeni bir emisyon demek. Aslında, her açılan yeni fabrika yeni bir emisyon demek, termik santral emisyon demek, bunları da görüyorsunuz. Önümüzdeki süreçte bu artış ne kadar daha hızlanır tabii, ülkenin gelişmesiyle de alakalı. Bir sonraki slaytta bunu göreceğiz. Bizim dünyaya deklare ettiğimiz, 12 Nisan itibarıyla bu Paris Anlaşması'nı imzalamadan evvel eylül ayında, dönemin Sayın Başbakanının dünyaya deklare ettiği buydu. Buna INDC diyoruz. Bu ulusal katkılarımız...

Sayın Başkanım, bu zamana kadar aslında bu iklim müzakerelerinde şöyle önemli bir nokta oldu: Tabii, aslında 1992 yılında New York'ta bu ülkeler toplanıp bir karar almaya, "Ülke bazında ne yapabiliriz bununla ilgili?" diye oturduklarında aslında bir sekreteryaya kurulmasına karar veriliyor. Bu sekreteryada deniyor ki: "Biz, 'İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi' diye bir sözleşme yapalım ve bunun sekreteryası da Bonn'da olsun." Bonn'da aslında "UNEP" dedikleri Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın dışında daha farklı bir yapıyla, daha güçlü bir yapıyla yani o çevrenin altına koymadan ayrı bir yapıyı da oraya kuruyorlar ve buraya 195 ülke o dönemde taraf olacak şekilde bu yapıyor fakat bu yapılırken enteresan bir hata yapıyor ülkemiz, garip bir hata yapıyor. "Hata" diyorum, inşallah kasıt değildir çünkü "hata" demek daha doğru. O dönemde Türkiye masasında oturan arkadaşımız, New York'ta Birleşmiş Milletlerde ülkeleri sınıflandırıyorlar. Bu sınıflandırmada diyorlar ki: Ek dışı ülkeler

var -ekler yazıyorlar sözleşmenin altına- ek dışı ülkeler gelişmekte olan ülkeler, az gelişmiş ülkeler ve küçük ada ülkelerini bu sınıfa koyuyorlar. İkinci olarak Ek 1 ülkelerini tanımlıyorlar, Ek 1 ülkeleri de emisyon azaltımı yapması gereken gelişmiş ülkeleri oraya koyuyorlar, bu Ek 1'in de alt kümesi olan Ek 2 ülkelerini koyuyorlar, bunları da diğer ülkelere para vermesi gereken, finans vermesi gereken ülkeler olarak tanımlıyorlar. Türkiye'yi bu ek dışı ülkelere yani gelişmekte olan ülkeler sınıfına yerleştiriyorlar. Bunların içerisinde hangi ülkeler var? Meksika var, Singapur var, Suudi Arabistan var, Katar var, Güney Kore var, Brezilya var, Çin var, bütün bu ülkelerin arasına bizi de yazıyorlar. Bizim masada oturan arkadaşımız elini kaldırıyor –bu bir vakıadır- diyor ki: “Biz Avrupa Birliğine aday ülkeyiz, biz OECD ülkesiyiz, kurucu ülkesiyiz. Dolayısıyla, biz burada olmak istemiyoruz, biz Ek 1 ve Ek 2'nin içerisinde olmak istiyoruz.” Yani hem emisyon azaltımı yapması gereken ülke hem de diğer ülkelere para vermesi gereken ülkeler sınıfında olmak istiyoruz. Ara veriyorlar, diğer bu gelişmekte olan ülkeler –ki bizi de çok severler, G77 ülkeleri, hâlâ da birçok yerde, koalisyonda beraber hareket ettiğimiz ülkeler- “Türkiye'nin burada olması doğru değil. Mümkünse burada kalın yani ek dışı ülkeler olarak kalın çünkü buraya bir girerseniz bir daha buradan çıkamazsınız ama istediğiniz zaman aşağıdan yukarıya geçersiniz.” diye söylemelerine rağmen, bizim o dönemki arkadaşımız ısrar ediyor, muhtemelen aldığı talimat gereği olabilir, bilmiyoruz yani o dönemle ilgili, ismini de bilmiyorum, kim olduğunu...

BAŞKAN – 1990 kaç?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – 1992.

Sonuç itibarıyla biz hem Ek 1 hem Ek 2 listesinde çerçeve sözleşmesi gereği bulunuyoruz. Tabii, bu daha sonradan fark ediliyor. Yani hem emisyon azaltması gereken hem de para vermesi gereken ülke sınıfında ki 2 bin dolarlık bir o zamanlar kişi başına düşen milli gelirimiz var. Kimseye yardım edecek durumumuz olmadığı bir dönemde, IMF'den borç aldığımız bir dönem o dönem. Maalesef, bu kararı sonradan fark ediyor ülke ve buna itiraz ediyor ve müzakereler 1992'den 2001'e kadar devam ediyor. 2001 yılında Marakeş'te taraf olmadığımız için de hiçbir toplantıda konuşmuyoruz çünkü taraf olduğumuz sürece de emisyon azaltmamız gerekiyor. Dolayısıyla, onu yapmamak için taraf olmuyoruz ama toplantılarda da konuşmuyoruz. Dolayısıyla, o dönemde Azerbaycan ve Pakistan gibi 2 dost ülkeye rica ediyoruz, onlar yapılan müzakerelerin sonucunda...

Sayın Başkanım, değerli üyeler; şöyle de bir durum var, bu uluslararası müzakerelerde 195 ülkenin hepsinin size “evet” demesi lazım bir kararın çıkması için, 1 tanesi itiraz ederse o karar çıkmıyor, tam bir konsensüs gerekiyor. Sonuçta bütün ülkeler ikna ediliyor on sene içerisinde. 2001 yılında Türkiye'nin özel şartları olduğunu, dolayısıyla Ek 2'de para verecek ülke konumunda olmadığını kabul ediyorlar ve oradan çıkartıyorlar ama Ek 1 ülkesi yani emisyon azaltması gereken ülke, gelişmiş ülke gibi görmeye devam ediyorlar. Tabii, “Türkiye'nin özel şartlarını kabul ettik.” diyorlar ama özel şartların da ne olduğu çok net belli değil.

Daha sonra, Kyoto Protokolü dönemi geliyor. Kyoto Protokolü'nde biz Sayın Veysel Eroğlu Hoca'mızın döneminde 2009 yılında ona da taraf oluyoruz ama bir türlü orada da bir sorumluluk almıyoruz çünkü Kyoto Protokolü, biliyorsunuz, gelişmiş ülkelerin emisyon taahhüdü aldığı, hangi ülkenin ne kadar taahhüt aldığı... Fakat, bu sistem, dünyada, Kyoto Protokolü çalışmadı, çalışmadığı için de... 2020'ye kadar geçerli olacak bir protokoldü, 2020 sonrası için de herkesi kapsayacak yeni bir anlaşmanın yapılması arzu ediliyordu. Onun için de –demin de bahsettiğimiz gibi, o deminki grafikte gördüğümüz gibi- her ülkeye şunu söylediler: Her ülke iklim değişikliğiyle ilgili ne yapabileceğini söylesin yani taşın altına eline koysun çünkü bu mesele hepimizi ilgilendiren bir mesele, sadece bizim nesli değil, bizden sonraki çocuklarımızı da ilgilendiren bir mesele. Dolayısıyla, hep beraber buna bir

çözüm bulmamız lazım sadece tarihî sorumluluğu olan ülkeler değil, şu anda da kirleten ülkeler var, onların da sorumluluğu var, onlar da buna çözüm bulsunlar. Çünkü gelişmiş ülkeler “Evet, biz atmosferi kirlettik ama siz de ormanları kestiniz, normalde bu emisyonları bu ormanlar yutacaktı dolayısıyla siz de öyle bir hata yaptınız.” deyip karşılıklı bu atışmalar dünya çapındaki müzakerelerde hep devam ediyor.

Sayın Başkanım, tabii, bu müzakerelerde dört tane aslında önemli grup var birbirleriyle tartışan, müzakere eden. Biz de ülkemiz olarak, ben başmüzakereci sıfatıyla koordine ediyorum bu işi. Bütün bakanlıklarımızla, 20’ye yakın teşkilatımızla, 50 kişilik bir müzakere grubuyla bütün toplantılara gidiyoruz. Çünkü çok değişik konular var, enerji konusu var, ekonomi konusu var, sanayiyle ilgili konular var, ormanla ilgili, suyla ilgili konular var, Avrupa Birliğiyle ilgili, dış ilişkilerle ilgili yani tam bir müzakere ortamı.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; burada dört grup ülke var aslında. Bunlardan bir tanesi gelişmiş ülkeler. Gelişmiş ülkeler “Evet, biz atmosferi kirlettik. Bu zamana kadar tarihî sorumluluğumuz var. En çok emisyonları biz verdik. Fakat biz hata yaptık, siz de geliyorsunuz, büyüyörsünüz aynı hataları siz yapmayın. Dolayısıyla, bizden ders alın, biz gerekirse bunun bedelini nasıl istiyorsanız öyle ödeyelim. Ne yapalım? Para verelim. Yani, sizlere para verelim, siz daha sürdürülebilir bir kalkınmayı başarın. Yani, siz gidip de bizim gibi yanlış bir kalkınma modeli benimsemeyin, daha sürdürülebilir bir kalkınma modeli benimseyin. Ne yapın mesela? İşte, kömür santralleri yapmayın, mümkünse yenilenebilir enerji santralleri kurun. Yani, güneş, rüzgâr, jeotermal, bunları yapın çünkü bunlar zaten geleceğin enerji kaynakları olacak, kömür gibi meselelerden uzaklaşın.” diye dünyaya vazedyorlar ve bu konuda da bastırıyorlar. Dolayısıyla “Hem para verelim ama parayı da size kesinlikle bunlar için vermeyiz. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapacaksınız bu tip kredileri, fonları buralardan dolayı size verelim.” diye söylüyorlar. Bu ülkeler böyle, suçlarını kabul ediyorlar ama bedel ödemeye de hazır gözüktüyorlar. Bu işleri de domine eden onlar. Çünkü ben hep söylüyorum, zengin insanlar ölmekten daha çok korkuyorlar. Çünkü onların paraları var, zenginlikleriyle kendi insanlarını koruma altına alıyorlar ve diyorlar ki: “Bu çevre kirliliği meselesi veya iklim değişikliği sınır tanımıyor. Burada Türkiye’de bir hata yapılırsa... Yani, nasıl Türklere siz vize koyuyorsunuz yani vizeyi koyuyorsunuz Avrupa’ya girmesi için, tamam ama kirliliğe vize koymuyorsunuz. Siz denizi kirlittiğiniz zaman aynı kirlenen deniz bir saat sonra Yunan kıyılarına ulaşıyor veyahut da Avrupa kıyılarına ulaşıyor.” Dolayısıyla, çevre konusunda çok daha hassas olduklarını biliyoruz Avrupa Birliğinin ve dünyanın. Çünkü havayı kirlittiğiniz zaman aynı havayı belki iki saat sonra Berlin’de soluyabilirler. Dolayısıyla, böyle tedbirleri de almak için onlarda biraz da korku var, -içlerinde- dünyanın yok olma korkusu veya işte gelecek nesiller korkusuyla daha hassaslar bu konularda.

İkinci grup ülkeler gelişmekte olan ülkeler. Bunlar da diyorlar ki: “Evet, siz geliştiniz, dünyayı kirlettiniz, biz de gelişticeğiz. Bizim çocuklarımızın da ekmeğe ihtiyacı var, yemeye, içmeye, işe ihtiyacı var, hatta cep telefonlarını şarj etmek istiyorlar dolayısıyla benim de enerjiye ihtiyacım var.” Ki Türkiye’nin enerji ihtiyacı yıllık yüzde 6 artış gösteriyor, yaklaşık 10 milyar dolarlık Türkiye’nin enerjiye yıllık para yatırması gerekiyor bu enerji ihtiyacını karşılamak için. Bunu da tabii sürekli enerji kaynaklarından bulması lazım öncelikle. Çünkü rüzgâr, güneş gibi kaynakların daha henüz sürekliliği yok yani rüzgâr esmediği zaman bulamıyorsunuz filan. Sürekli olan ya doğal gazı tercih edeceksiniz, doğal gazda da yurt dışına bağımlılığınız var yahut da kömürü tercih edeceksiniz. Kömürde de iki tane alternatifiniz var ya yerli kömürü seçeceksiniz, yerli kömürün de kalorisi çok yüksek değil. İthal kömür yine paranın dışarıya çıkması demek. Dolayısıyla, zor bir paket yani Enerji Bakanlığının işi çok kolay değil çünkü neticede vatandaşın enerji ihtiyacını bir şekilde karşılaması, sürekli olarak karşılaması gerekiyor. Çünkü bir gün elektrik kesildiğinde herkes bağırmağa başlıyor, direkt ihtiyaç olarak eklemek,

su gibi elektrik de öyle bir ihtiyaç hâline geldi. Dolayısıyla, onlar da diyorlar ki: “Biz geliştirmekte olan ülkeyiz, bunlara ihtiyacımız var. Bize siz başka bir model öneriyorsunuz, sürdürülebilir kalkınma modeli öneriyorsunuz, yeşil büyümeyi öneriyorsunuz. Doğrudur ama bizde şöyle bir korku var: Siz sanırım bu işi yaparken kendi teknolojilerinizi bize satmak istiyorsunuz. Yani, tamam, satın ama biz bunu kendi paralarımızla almayız. Bu tip şeylerde sürdürülebilir kalkınmayı yapmak istiyorsanız bize para vermeniz lazım, destek vermeniz lazım, fonlarınızı açmanız lazım. Biz de o paralardan yararlanarak kirliliği azaltan bir kalkınma değil daha temiz bir kalkınma modelini uygulayalım. Dolayısıyla siz bize para verin.” diyorlar. Son Paris Anlaşması’nda da işte 100 milyar dolarlık bir paketin ortaya çıktığını görüyoruz. Bunlar da ikinci grup ülkeler, bunlar da G77 grubu olarak görünüyor dünyada.

BAŞKAN – Türkiye de bu grubun içinde.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet. G77 grubu 143 tane ülkenin olduğunu biliyoruz ki bunların içerisinde Çin var, Meksika var, Brezilya var, Arjantin var, Singapur var, Suudi Arabistan var, Katar var, Güney Kore var. Öyle ülkeler var ki mesela Singapur 50 bin dolarlık millî gelirle geliştirmekte olan ülke sınıfında, Suudi Arabistan belki bir o kadarlık millî gelirle yine geliştirmekte olan ülke sınıfında. Çünkü dünyada Birleşmiş Milletler sistemi içerisinde hangi ülkelerin gelişmiş, hangi ülkelerin geliştirmekte olan ülke olarak sınıflandırılması yok. IMF’ye göre var, Dünya Bankasına göre var ama Birleşmiş Milletlerde sadece az gelişmiş ülkelerin ve küçük ada ülkelerinin listesi var, diğer ülkelerin hangisinin az gelişmiş, hangisinin geliştirmekte olan ülke olduğu net olarak belli değil Sayın Başkanım, değerli üyeler. Dolayısıyla, bu ülkeler ama orada, iklim müzakerelerinde bir grup oluşturmuşlar G77 dediğimiz, artı Çin, Çin ile G77 ülkeleri beraber hareket ediyorlar. Şimdi, bu ülkeler de böyle.

Üçüncü ülkeler ise az gelişmiş ve küçük ada ülkeleri. Bunlar da diyorlar ki: “Biz bu iklimi değiştirmekle ilgili hiçbir şey yapmadık, sanayi kurmadık, hiçbir şekilde bir etkimiz olmadı. Ama, en çok bu iklim değişikliğinin sonuçlarından etkilenen ülke biziz. Çünkü bizim adalarımız kayboluyor, çünkü bizim şehirlerimiz maalesef bundan en çok etkileniyor ve bizim insanlarımız mağdur oluyor, bizim insanlarımız göç etmek zorunda kalıyor. Dolayısıyla, bu işte en çok mağdur biziz, biz bu değişen iklimin, sizin değiştirdiğiniz iklimin sonuçlarına katlanmak için ne yapacağız? İşte buna adapte olmamız lazım. Yani, adapte olabilmek için de bize para lazım, işte adaptasyon fonları dediğimiz, buna uyum göstermemiz lazım yani yeni iklim şartlarına bizim ülkemizin uyum göstermesi lazım. Dolayısıyla, bize de para verin ve bu paraları bir daha da geri almayın.” Demin bahsettiğim 100 milyar dolarlık iklim değişikliği fonlarının yarısının emisyon azaltımı amacıyla geliştirmekte olan ülkelere, yarısının da adaptasyon amacıyla yani uyum amacıyla da az gelişmiş ve küçük ada ülkelerine verilmesi kararı da alındı. Bunlar da üçüncü grup müzakere ülkeleri.

Bir de dördüncü grup müzakere ülkeleri var. Bunlar da OPEC ülkeleri dediğimiz petrol çıkartan ülkeler genellikle. Bunlar diyorlar ki: “Bizim ekonomimiz sadece petrole dayalı bir ekonomi. Dolayısıyla, biz kesinlikle başka bir şey de bilmiyoruz yani ekonomimizi döndürecek başka bir sistem yok. Buna karşı bizim tedbir ekonomisi geliştirmemiz gerekiyor, ‘response majör’ diye bir tedbir almamız lazım. Dolayısıyla, siz bize eğer diyorsanız ki yeni şeyler yapın, artık bu petrolü çıkarmayı bırakın, onun yerine ticaret yapın, onun yerine teknolojik işler yapın, sanayi kurun, temiz sanayi, onun için bize yol göstereceksiniz, teknoloji transferini yapacaksınız, bize vereceksiniz bu teknoloji transferini, biz de öğreneceğiz dolayısıyla petrol çıkarmayı bırakacağız ama bizim bildiğimiz tek zanaat bu, iş bu, başka bir iş de bilmiyoruz, buna karşı da tedbir alın, bize yardım edin, teknoloji transferi yapın, gerekirse de proje verin, para verin.” diyen bir grup ülke de var.

Bu dört grup yani gelişmiş ülkelerin, dünyayı kirleten ülkelerin, gelişmekte olan, kirletme potansiyeli olan ülkelerin ve az gelişmiş ada ülkelerinin, hiçbir şekilde dünyayı kirletmemiş ama sonuçlarından en çok etkilenen ülkelerin ve OPEC gibi ülkelerin yani petrol çıkartan, başka sanayileri olmayan ülkelerin arasında geçen bir müzakere dünyası var aslında orada. Dolayısıyla, bu 197 tane ülke bir araya geliyor senede bir kere taraflar toplantısında ve onun öncesinde yapılan bir sürü toplantıda orada alınacak kararları konuşmaya başlıyor ve bu kararlar da ülkelerin ekonomilerini, Sayın Başkanım, değerli üyeler, çok fazlaca etkilemeye başladı. Çünkü alınan bir karar ileride ülkenin gelişmesini engelleyecek sonuçlar doğurabiliyor, yine demin konuşmamın başında bahsettiğim gibi, sizi bazı şeylere zorlamaya başlıyor. Şu anda, mesela dünyada OECD'nin aldığı bir karar var, OECD'nin kararı diyor ki: "Hiçbir OECD ülkesi -ki bunlar 34 tane ülke, en gelişmiş 34 ülke- onun fonları, onun bankaları hiçbir termik santrale herhangi bir fon aktarmayacaktır, herhangi bir para vermeyecektir." Dolayısıyla, kömür santrallerinin fonlanması ki bunlar, her bir kömür santrali milyar dolarla başlayan fiyatlarla kuruluyor, hemen hemen bu OECD ülkelerinin fonlarıyla olmayacak. Geriye bir tek Çin kalıyor, Çin'in haricinde hiçbir ülke Türkiye'de yapacağımız bir santrale müsaade etmeyebilir yani mesela para vermeyebilir, o zaman kendi öz kaynaklarınızla veya Çin'le yapabileceksiniz bunları. Dolayısıyla, o masalarda alınan kararlar sizin ülkenizin gelişmesine, büyümesine engel oluyor. Biz de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak bütün bakanlıklarla beraber bu toplantılara katılım sağlayarak aslında Türkiye'nin en önemli meselelerinde Türkiye'nin aleyhine bir şeylerin çıkmasına engel olmaya çalışıyoruz her toplantıya katılıp. Çünkü orada siz bu sözleşmeye veyahut da şeylere imza attığınız zaman orada bulunmazsanız alınan kararları kabul etmiş sayılıyorsunuz, eğer bulunursanız itiraz etme hakkınız var, bir kişi bile itiraz ederse sonuna kadar sizi ikna etmek zorunda kalıyorlar. Tabii, orada da yine dost ülkelere çok fazlaca ihtiyaç duyuyoruz.

Bu süreçte, demin de bahsettiğim gibi, aslında biz Kyoto Protokolü dünyada çalışmayınca onun yerine yeni bir anlaşma yapalım diye 2010 yılında Kopenhag'da -o zaman Obama yeni seçilmişti- dünya liderleri, Avrupa Birliği ve ABD'nin baskısıyla yeni bir anlaşma yapalım, 2020 sonrası için geçerli olan ve hızlı bir şekilde yapalım, siz bu işten anlamıyorsunuz -gelişmiş ülkelere söylüyorlardı bunu- biz bunu biliyoruz, dolayısıyla bizim yapacağımız şeylere siz "evet" deyin diye biraz böyle yukarıdan aşağıya baskıcı bir şekilde bir anlaşma dayatmaya çalıştılar. Ama, özellikle Latin Amerika ülkelerinin inanılmaz itirazlarıyla -Venezuela, Bolivya gibi ülkelerin- o dönem orada büyük bir başarısızlık oldu, hatta "Kopenhag soğuşunda o şey dondu." diyorlar, o dönemin şeyi o. Daha sonrasında, tabii, bu işi başaramayınca da dört senelik bir çalışma grubu oluşturdular. Bir tanesi gelişmiş ülkelere, bir tanesi gelişmekte olan ülkelere eş başkanların seçildiği bir çalışma grubu oluştu. Bu çalışma grubu da dört sene boyunca inanılmaz toplantılar yaptılar ve Paris Anlaşması aslında o şekilde çıktı ve bu Paris Anlaşması'nda öncesinde de Paris'te biz yaklaşık 50 kişilik bir müzakere grubuyla gittik, biz oraya giderken 3 tane kırmızı çizgimiz vardı, bir tanesi artık bu taraflar 1992 yılında çıkan çerçeve sözleşmedeki bu ek meseleler -demin bahsettiğim- eklerden artık uzaklaşın çünkü bu modası geçmiş bir sistemdir. Çünkü bir ülke yirmi sene evvel gelişmiş ülke olabilir, şimdi gelişmekte olan ülke olabilir veya o zaman gelişmekte olan bir ülkeyse şimdi gelişmiş ülke olabilir çünkü dinamik bir süreç. 1992'de siz bir liste yapmışsınız, bu liste ilanıhaye gidecek diye bir şey yok, belli bir süre sonra belli ülkeler hakikaten sınıf atlayabilir, az gelişmiş bir ülke gelişmekte olan bir ülke sınıfına girebilir veya başına bir bela gelebilir, bir sıkıntı gelebilir, savaş olabilir, bir gelişmiş ülke, gelişmekte olan ülke olabilir. Dolayısıyla, bu işin dinamik bir sistem olması gerektiğini ısrarla söyledik ve bunun da buradaki sorumlulukların ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluk olması gerektiğini... Yani, ortak bir hedefe gidiyorsunuz, iklim değişikliğini önlemek için mücadele edeceğiz ama sorumlulukların farklı olduğunu söylemek istiyoruz. Yani, kirletenin daha fazla bu işte sorumluluk alması gerektiğini, paraysa

onların daha fazla para vermesi gerektiğini, daha adil bir sistemin olması gerektiğini ısrarla söyledik. Paris Anlaşması o noktada istediğimiz gibi aslında çıktı ve “Bu eklerden de uzaklaşın.” dedik, “Hiçbir şekilde eklerden bahsetmeyin.” dedik ve Paris ve Anlaşması’nda eklerden hiçbir şekilde -yani çerçeve sözleşme, işin anayasasından- hiç bahsetmeden çıktı ve sadece gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler olarak tanımlar yapıldı ama garip bir şekilde bu gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerin kimler olduğu yazılmadı. Yani, hangi ülkelerin gelişmiş, hangi ülkelerin gelişmekte olduğu hiçbir şekilde ne tanımlar kısmında ne de eklerinde yayınlanmadı. Oradaki hedef de suydur -demin söylediğim gibi- dinamik olmasıydı anlaşmanın. Çünkü bunun bir bitiş yılı yok, “Paris Anlaşması bundan sonra geçerli olacak.” diyorlar. Ama, muhtemelen yirmi sene sonra tekrar oturacaklar, yeni bir anlaşma yapma ihtiyacı olabilir ama şu anda dinamik bir anlaşma olarak karşımızda.

Üçüncü mesele de: Bizim durumumuz itibarıyla Türkiye finans mekanizmalarından faydalanamıyor çünkü bizi gelişmekte olan ülke olarak saymıyorlar “Siz gelişmiş ülkesiniz, ek 1 ülkesisiniz, emisyon azaltımı yapması gereken ülkesiniz dolayısıyla size para veremeyiz.” diyorlar. Para vermektan kurtulduk ama para almaya çalışıyoruz Türkiye olarak. Fakat bize diyorlar ki özellikle, yaptığımız müzakerelerde Sayın Başkanım, değerli üyeler, G77 ülkeleri 143 tane ülke, “Siz ek 1 ülkesisiniz dolayısıyla size bir muafiyet tanımıyoruz. Siz emisyon azaltacaksınız, para alamazsınız. Tamam, para vermiyoruz, kendi yağınızda kavrulun.” gibi bir şey söylüyorlar ama bizim Hazine Müsteşarlığımız ve özellikle, Kalkınma Bakanlığımız bize diyor ki: “Eğer iklim finansmanları Türkiye’ye gelmezse biz maalesef, yeterince bu yatırımları yapamayız. Yapamazsak da acaba mevcut aldığımız bu GEF fonları var, Dünya Bankasından gelen fonlar var, Avrupa Yatırım Bankasından gelen fonlar var, bu fonlar da kesilebilir mi?” diye bir korku yaşıyor. Dolayısıyla, ısrarla, bizim şu anda bütün yaptığımız müzakere, bu iklim finansmanından... Ki Yeşil İklim Fonu diye bir fon kuruldu, bu Yeşil İklim Fonu’nun şu anda 100 milyar dolarlık bir bütçesi var, gelişmiş ülkeler gelişmekte olan ülkelere ve az gelişmiş ülkelere bu paraları vereceği söyleniyor, çok net değil ama. Bu fonlar da nasıl? Mesela, ikili fonlar bile burada işe yarayacak. Mesela, Almanya ile bizim aramızda diyelim ki Almanya bize 10 milyon dolarlık güneş enerjisiyle ilgili bir fon verdi, bunu oraya da saydıracak. Dolayısıyla, gelişmiş ülkelerin diğer ülkelere ikili fonlarla veya GEF’le, Dünya Bankasıyla, Avrupa Yatırım Bankasıyla ve Yeşil İklim Fonu’yla beraber verdiği bütün fonları yıl sonunda hesaplayacaklar ve global olarak belirlenen rakamlarda “Evet, ben Almanya olarak bu sene 5 milyar dolar söz vermiştim; Türkiye’ye bu kadar verdim, şuraya buraya verdim.” diyecek. Şimdi, bizim korkumuz şu: Bize şu anda Almanya bu ikili fonları veriyor veya Dünya Bankasından fonlar geliyor, Avrupa Yatırım Bankasından geliyor, EBRD’den geliyor ama ileride eğer gelişmiş ülkeler bu fonları, bize verdiği fonları Paris Anlaşması çerçevesinde saydıramazsa -çünkü bizim konumuz belirsiz, ciddi bir belirsizlik var- o zaman vermeyebilir diye bir korku var. Dolayısıyla, biz ısrarla bizim bu fonlara ehil olduğumuzu söylemeye ve dünyaya kabul ettirmeye çalışıyoruz. Bunun için de Paris’te çok mücadele verdik. Paris’te verdiğimiz mücadelenin sonunda aslında Paris Anlaşması çıkmıyordu. Sonuna kadar direndik, en sonunda Hollande, Sayın Fransa Cumhurbaşkanı bizim Cumhurbaşkanımızı tam iki kere aynı gün aradı, hatta Cumhurbaşkanımız da bizi aradı, dedi ki: “Ne oluyor orada?” Dedik ki: Böyle, böyle... Zaten ilk gün de biliyorsunuz, liderler zirvesi yapılmıştı Paris’te, oraya da Sayın Cumhurbaşkanımız gelmişti, konuşmalarını yapmıştı ve orada biz durumu anlattık. En sonunda, Fransa bize bir söz verdi yani 195 ülkenin huzurunda, Fransa’nın dönem başkanlığında Türkiye’nin meselesini çözmek için mücadele edeceğini ve bunu çözmek için elinden geleni yapacağını Fabius, Dışişleri Bakanı, o zamanın COP Başkanı söz verdi ve bu raporlara da, 71 ve 73’üncü paragraflara geçti ve bir sene boyunca biz Fransızlarla beraber çalıştık, bütün müzakereleri de yaptık aslında Bonn’da ve diğer yerlerde. Görüşmelerde çok fazla itiraz olmamasına rağmen, tabii, G77 ülkeleri yani 143 tane ülke, gelişmekte olan ülkeler kendilerinin içerisine bizi almak istemiyorlar, prensip olarak

almak istemiyorlar. Diyorlar ki: “Siz zaten Avrupa Birliğine aday ülkesiniz, Avrupa Birliği size yardım etsin. Siz zaten ek-1 ülkesisiniz, emisyon azaltması gereken ülkesiniz. Sizi buradan çıkarırsak işte, bir kovanın içerisinde yengeçler var, bir tane yengeci çıkarırsak bütün yengeçler peşinden gelir, sizin gibi olmak isteyen diğer ülkeler de çıkabilir. Dolayısıyla, bu, sistemin yapısını bozar, buna başka bir çözüm bulalım, teknik bir çözüm bulalım.” diye bizimle anlaşmaya çalışıyorlar. Bu meselede, finans meselesinde, Türkiye’nin finans meselesinin kurulmasında gelişmiş ülkeler -Avrupa Birliği, Amerika, Rusya dâhil- bizim yanımızda duruyor aslında, bizi destekliyor ama gelişmekte olan ülkeler ısrarla karşı çıkıyorlar. Onların sayısı çok fazla, 143 tane; onları ikna etmek çok kolay değil. Çok politik bir süreç yani yukarılardan da ikna edilmesi gerekiyor “Türkiye’ye itiraz etmeyin.” diye. Ama enteresan bir şekilde, tabii, bu mücadele devam ediyor. Mesela, Marakeş’in açılışında Suudi Arabistan ve devamında da Pakistan, Azerbaycan ve Kazakistan gibi ülkeler -ki onlar o 143 ülkenin içerisinde, gelişmekte olan ülkeler sınıfında olmalarına rağmen- Türkiye’ye açıkça destek verdiler, “Türkiye’nin probleminin çözülmesi gerekiyor.” diye. O çok sevindirici bir süreç. Herhâlde, biz her seferinde üç beş ülkeyi ikna ederek bir yerlere doğru giderebiliriz umudunu taşıyoruz. Çünkü onlar aslında o 100 milyar dolarlık paranın ciddi bir para olduğunu düşünüyorlar, o parayı paylaşmak istemiyorlar. Türkiye’nin de ekonomisi çok büyük, biliyorlar ki bu paraları, bu fonları kullanacak. Bunlar da fon efendim, aslında, bu fonlar kullanılıyor kredi olarak, geri ödeniyor. Bizim öyle bir gücümüz de var, aslında, notlarımız da çok iyi, aldığımız kredileri çok iyi kullanıyoruz ve ödüyoruz. Dolayısıyla, biz de onlara şunu söylüyoruz, diyoruz ki: “Siz Türkiye’nin iyi bir şey yapmasını istiyorsunuz, Türkiye’nin ciddi emisyon azaltım potansiyeli var. Dolayısıyla, bize yardım edin, bize para verin, biz daha fazla emisyon azaltalım, daha iyi işler yapalım. Bu da dünyadaki iklim değişikliğine çözüm bulmada inanılmaz katkı sağlar.” Bunu Marakeş’te, ilk toplantıda ısrarla söyledik, orada da kilitledik meseleyi, bütün ülkeler geldiler ve bize “Bu süreci kilitlemeyin.” diye. Biliyorsunuz, Fas’la da ilişkilerimiz, hukukumuz iyi olduğu için onlarla da devam ettik. Orada ucu açık müzakere toplantıları yapıldı, çok fazlaca ilgi de gördü, bütün ülkeler geldiler. Türkiye, Marakeş’te derdini dünya ülkelerine çok net bir şekilde aslında anlattı, bundan sonraki süreçte de anlatmaya devam edeceğiz.

Özellikle, Enerji Bakanlığımızın korkusu şu tabii: “Türkiye’yi tam olarak gelişmiş ülke olarak tanırlar ve ondan sonra da bizden mutlak emisyon azaltımı isterler.” Mutlak emisyon azaltımı demek gelişmenin durması demek. Yani, bugünkü emisyonlarınızı maksimum seviyede tutacaksınız, diyelim ki 2016’daki emisyonlarınız maksimum, demin gösterdiğimiz gibi 500 milyon ton civarında, siz 2030’da bunu 300 milyon tona düşüreceğinizi taahhüt edeceksiniz ki bu bizim yapabileceğimiz bir şey değil çünkü bizim emisyonlarımız, gördüğünüz gibi, sürekli artıyor ve bunlarda biz ancak artıştan azaltım yapabiliriz, bizim söylediğimiz odur. Biz diyoruz ki: “Bizim emisyonlarımız 2030 yılında 1 milyar 150 bin tona çıkacak, biz bundan yüzde 21 azaltarak bunu 929 milyon tona düşüreceğiz.” bizim dünyaya taahhüt ettiğimiz şey budur ve bunu bütün gelişmekte olan ülkeler de böyle vermektedirler. Gelişmiş ülkeler ise bu taahhüdü şöyle veriyorlar: Zaten emisyonları pik yapmış. Mesela, Amerika diyor ki: “Ben 1990 yılındaki emisyonlarımı -1990 yılında pik yaptım- 2030 yılına kadar yüzde 26 ile 28 arasında düşüreceğim.” Avrupa Birliği diyor ki: “Ben 1990’dan itibaren emisyonlarımı yüzde 40 düşüreceğim 2030’a kadar.” Çünkü artık zaten ekonomileri büyümüyor, durağan bir seviyeye gelmiş, dolayısıyla, emisyonları azaltmaya da meyilli olarak görünüyorlar. Ama bizim gibi, mesela, Meksika, Brezilya, Arjantin, Güney Kore gibi ülkeler hep artıştan azaltım olarak veriyorlar. Emisyonları zaten artıyor, oradan, “Bak iyi şeyler de yapıyoruz, bize daha çok para vererseniz bu yüzde 21’i biz yüzde 40’a da çıkarabiliriz, yenilenebilir enerjiye daha fazla yatırım yaparız.” diye söylüyoruz. Ama, biz zaten kendi verdiğimiz INDC’de yani ülke taahhüdünde şunu dedik: Bize para vererseniz biz bunları yapabiliriz, bu fonları bize açarsanız daha iyisini de yapabiliriz diye dünyaya duyuruyoruz.

Tabii, efendim, sizi ilgilendiren kısmı şudur: Biliyorsunuz, Paris Anlaşması aslında 197 ülkenin imzaladığı bir anlaşmadır ve biz bu anlaşmayı 22 Nisan 2015 tarihinde New York'ta, Birleşmiş Milletlerde ilk imza gününde Türkiye de bunu imzaladı. Ama imzalaması hiçbir şeyi ifade etmiyor, bunun Meclisten geçmesi gerekiyor Sayın Başkanım, değerli vekiller. Meclisten geçmediği sürece bir şeyi yok. Şu anda, dünyadaki 197 ülke imzalamış olmasına rağmen 118 tanesi Meclisinden geçirecek bunu "ratify" etti yani Meclisten geçirdiği anda yürürlüğe giriyor. Dolayısıyla, sizlerin önüne yani Çevre Komisyonuna öncelikle bu gelecek, ondan sonra, Dışişleri Komisyonuna, daha sonra da Meclis Genel Kurulunda onaylandıktan sonra Cumhurbaşkanımız onayladıktan sonra da bu Paris Anlaşması'na resmen taraf olmuş olacağız. Bununla ilgili de mesele, sadece bizim getirmemizle olmuyor, Enerji Bakanlığımız, Sanayi Bakanlığımız, herkesi bir şekilde etkilediği için, onlarla beraber, biz teknik olarak bu anlaşma, Meclisten geçirilmesi durumunda ülkemize neler getirir, Meclisten geçirmememiz durumunda nelerle karşılaşırı bütün karar vericilere anlatmaya hazır olduğumuzu, her süreçte, zaten buraya da geldiği zaman onu anlatacağız, öyle bir gündem olduğunda anlatmaya yani bunları "informal" veya "formal" olarak ne zaman istenirse bunları anlatmaya hazır olduğumuzu... Getirdikleriyle götürdükleriyle anlatacağız. Ama önümüzdeki görünen süreç şu: 118 tane ülke meclisinden geçirmiş, muhtemelen 2017 sonunda bütün ülkeler bunu meclislerinden hemen hemen geçirecekler çünkü anlaşmanın ruhu çok light bir anlaşma. Yani, hiçbir şekilde cezai yükümlülüğü olmayan bir anlaşma. Yani, diyelim ki o anlaşmanın hiçbir şartına uymadınız, size hiç kimse bir şey yaptırılmaz. Dolayısıyla, anlaşma, özellikle, Amerikalıların içerisinde olmasından dolayı, hatta, son dakika değişikliğiyle, "Gelişmiş ülkeler emisyon azaltımı yapmak zorundadır." diye bir paragraf vardı, onu çıkarttılar, John Kerry oradaydı, Dışişleri Bakanı geldi Paris'e, onu çıkardı, "Yapabilirler." şeklinde değiştirdi. Yani, dolayısıyla, bizi gelişmiş ülke sapsalar bile mutlak emisyon azaltımı yaptırılmazlar diye biz yorumluyoruz ve dünya da bunu böyle biliyor.

Burada efendim, tabii, o gündem geldiği zaman tekrar konuşacağız ama şunu çok iyi bilmemiz lazım, biraz da çevreci olarak konuşayım: Dünya aslında, Sanayi Devrimi'yle beraber 1800'lerde inanılmaz bir devrim yaşadı. Aslında, o devrimle birlikte zenginleşen ülkeler oldu, Amerika Birleşik Devletleri gibi, Avrupa ülkeleri gibi belli ülkeler zenginleştiler ama çevreyi inanılmaz kirleterek zenginleştiler, havayı, suyu ve toprağı kirleterek zenginleştiler. Daha sonra, 1950, 1960, 1970'lerde bir IT devrimi oldu dünyada. Yani, teknoloji, özellikle, bilgisayar teknolojileri, elektronik dünya, televizyonlar, radyolar -cep telefonlarıyla en son ulaştığımız nokta- böyle bir zenginleşme var. Burada da Güney Kore, Japonya, Avrupa ve yine, Amerika'nın zenginleşmesi var. Şimdi yeni bir dünya geliyor, bu da "Yeşil büyüme" dediğimiz, yeşil teknolojiler geliyor. Özellikle, elektrikli araçların, elektrikli dünyanın geldiği, enerjinin tamamen yenilenebilirlerden üretildiği bir dünya geliyor. Bu dünyada da gelişecek, büyüyecek ülkeler olacak. O fırsatı kaçırmamız lazım ve iklim değişikliğini bir tehdit değil fırsat olarak görmemiz gerektiğini ve ülkenin büyümesine de inanılmaz katkı sağlayacağını biliyoruz. Çünkü Paris Anlaşması'nın en önemli paragraflarından bir tanesi Sayın Başkanım, değerli üyeler; "uzun vadeli hedefler" paragrafıdır. Bu uzun vadeli hedefleri de dünyadaki büyük, zengin şirketler koydurmışlardır. Onlar şunu diyorlar devletlerine: "Evet, siz bize diyorsunuz ki 'Bu yeşil teknolojilere yatırım yapın ama sizin kararlılığımızı bir görelim.'" ve orada o paragrafı koydular. O paragrafta diyor ki: "Evet, biz kararlıyız. Bundan sonra yeşil teknolojilere, yeşille ilgili yani dünyayı kirletmeyen teknolojilere yapılan yatırımlara biz de destek olacağız, onlara finans noktasında yardımcı olacağız, her türlü desteği vereceğiz." şeklinde bir paragrafı oraya koydurdular. Dolayısıyla, dünya başka bir yere gidiyor. Çok fazla uzatmak istemiyorum. İşte, Amerikalıların yaptığı son dönemde "Tesla" diye bir araç var, Tesla aracı 520 kilometre menzile sahip, kırk beş dakikada şarj oluyor, 6 saniyede 120 kilometre sürata çıkıyor. Önünde ve arkasında motoru olmayan, 4 tane elektrik motoru olan ve tabanında şu cep telefonlarının

altında bulunan lityum pillerin olduğu bir araç yaptılar ve bu aracı dünyaya satıyorlar. Gittiğiniz zaman görürsünüz, Hollanda'da Amsterdam'daki taksilerin yüzde 50'si Tesla oldu. Bunun ev modelini de geliştirdiler. Çatıya bir güneş paneli koyuyorsunuz, aşağıya kombi gibi, bu lityum pillerin içinde dizili olduğu kombi şeklinde bir şey yapıyorsunuz, gün ışığını alıyor bu paneller ve buraya stokluyor, dolduruyor. Biz mühendis olarak bu zamana kadar enerjinin stoklanabileceğini potansiyel olarak biliyorduk, barajın arkasındaki suyun bir potansiyel enerjisi olduğunu ama elektrik enerjisi üretildikten sonra depolanma teknolojisi yoktu, o bulundu dünyada. Bence en büyük gelişme o. Dolayısıyla, bunu lityum pillerin içerisine dolduruyorlar ve gün içerisinde, evlerin veya binanın elektriği, ısıtması, soğutması ve elektrik ihtiyacının tamamı karşılanıyor. Dolayısıyla, ne kayboluyor? Bir kere, elektrik faturaları olmayacak bundan sonraki dünyada, dolayısıyla, elektrik şebekeleri olmayacak. Bundan sonraki dünyada doğal gaz şebekeleri olmayacak çünkü doğal gaz yakmayacaksınız, bununla evinizi ısıtacaksınız. Böyle bir dünya geliyor, bunları da çok ucuz fiyatlara dünyaya satmaya başlayacaklar önümüzdeki süreçte. Aynı, kombiler nasıl yayıldıysa bu teknolojiler de dünyaya yayılacak. Biz bu işin neresinde olacağız ülke olarak, nasıl bir teknoloji geliştireceğiz ve bu coğrafyada bunları dünyaya nasıl satarak zenginleşeceğiz, buna bakmamız lazım. İklim değişikliğine duvar gibi karşı çıkmak... Aslında, bir dönem -hep söylüyorum- yani şu anda yanlış olarak gördüğümüz meselede inşallah aynı yanlışla düşmeyiz. Bir zamanlar nasıl matbaaya ülkeler karşı çıktıysa şimdi iklim değişikliğine karşı çıkmak da öyle bir şey olabilir, teknolojik yönden söylüyorum. Biz, iklim değişikliği olsun, olmasın, inanç meselesi olabilir bu ama bunun getirdiği fırsatlardan yararlanıp ülkemizin gelişmesi için o teknolojileri yapıp dünyaya satmak ve zenginleşmenin yollarını aramak arzusundayız.

Özellikle Sayın Başkanım, sizlere de Marakeş'e 2 tane çok değerli üyenizi gönderdiğiniz için huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Onlar burada yoklar ama onlar da bizim Marakeş'teki Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın reyونunu gördüler, çok güzel bir reyonda hizmet verdik. Yaklaşık 40 bin tane ziyaretçi aldı orası Türkiye'nin tanıtımı açısından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü o işi organize etti, sağ olsun Sayın Muhammet Ecel Bey ve ekibi, Mehrali Ecer Bey çok bu konularda yetenekli ve başarılı arkadaşlar. Türkiye'nin aslında müzakere ekibi de çok kuvvetli, dünyada çok yetenekli uzmanları var ve bu konularda da iyi çalışıyorlar. Biz sizlerin daha fazla bizlere destek vermesini, sizleri orada görmemizin bizi mutlu ettiğini hep biliyoruz. Bundan sonraki taraflar toplantılarında da yine sizlerle beraber olmak arzusunda olduğumuzu belirtmek istiyorum ve beni dinlediğiniz için hepimize çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Müsteşarım, sağ olasınız.

Tabii, ben her zaman her platformda şunu söylüyorum: Özellikle çevre konusunda gerçekten Türkiye'nin hem çok ciddi bir bilgi birikimi var hem de gerek teknik eleman yönünden gerekse uluslararası diplomasi yönünden de bu konuda yetişmiş uzmanlarımız var, bu konuda avantajlıyız.

Arkadaşlar, sorusu olan varsa eğer Sayın Müsteşarımıza burada sorabilirler.

Evet, Saffet Bey, buyurun.

SAFFET SANCAKLI (Kocaeli) – Sayın Müsteşarım ve değerli ekibi, öncelikle gerçekten buraya gelip bizi bu kadar güzel bilgilendirdiğiniz için teşekkür ediyorum ben size. Bir yıldan fazladır burada Çevre Komisyonundayız, en önemli toplantılardan biri oldu, size çok teşekkür ediyoruz.

Benim soracağım soru çok basit ama hep merak ediyorum, G77'nin açılımı ne? Yani ben hep şey zannediyordum 77 ülke olursa G77 olur, 100 ülke olursa G100 olur, şimdi 143 ülke var ama ismi G77.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Efendim aslında grup demek yani grup o zaman ilk başta kurulduğu zaman 77 tane ülkeden kurulmuş sonra içerisine diğer ülkeler girmeye başlayınca işte 143 olmuş, artı bir de Çin de girmiş, Çin kendi başına büyük olduğu için de G77 artı Çin diye, tabiri o şekildedir, grup 77’dir.

BAŞKAN – Zaten belki hepsini toplasan bir Çin etmez.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Öyle bir şey var efendim.

SAFFET SANCAKLI (Kocaeli) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, Murat Bey, buyurun.

MURAT DEMİR (Kastamonu) – Öncelikle Sayın Müsteşarım, ben de sizlere ve ekibinize teşekkür ederim bizleri bu konuda bilgilendirdiğiniz için.

Tabii ki iklim değişikliğinin gerçekten önemi az önce anlattığımız gibi çok önemli fakat ben kısaca bahsedebilirim, belki soru anlamında değil de zaten bölgemizde de, ülkemizde de bunlar yavaş yavaş görülmeye başlandı. Özellikle Karadeniz Bölgesi’nde, Batı Karadeniz bölgesinde, son iki yılda çocukluğumuzun ve bütün hayatımızın geçtiği bölge değişik bir iklim görmeye başladı. Örneğin ağustos ayında tarihinde hiç olmayan bir yağış aldı Batı Karadeniz’in belli bir bölümü yaklaşık beş yüz yılda bir görülebilecek yağış, sel felaketleri, ciddi bir doğa faciası görüldü, bu da onlardan biri. Deniz sahiline hiç kar yağmayan, çok az yağan bir bölgeydi, oysa şimdi artık 1-1,5 metre üzerinde kar yağmaya başladı ve hortumlar oluşmaya başladı. Kastamonu’nun belli bölgelerinde inanılmaz tarımsal arazilere zarar verdi yani o yüzden bu konuda bizleri bilgilendirdiğiniz için biz gerçekten teşekkür ederiz. Bunun önemi gerçekten üzerinde durulması gereken ve bu toplantılara veyahut da uluslararası yapılan toplantılara da mutlak suretle katılmak isteriz bundan sonra.

Tekrar teşekkür ederiz ama bir şeyi de çevre anlamında hatırlatmak isterim. Özellikle denizlerimizin ve sahillerimizin kirliliği anlamında, bu anlamda denetimlerin daha çok sıklaşması gerekiyor, bunu söyleyeyim. Şu anda Karadeniz’de yoğun bir hamsi bolluğu var fakat bunu alıp servis ederken, fabrikalara gönderirken bölgede inanılmaz da bir kirliliğe yol açılmakta. Örneğin benim ilçem Cide, kokudan ilçede durulmuyor, bunu ben burada dile getireyim çünkü denetimlerin ciddi bir şekilde artması gerekiyor. Arkadaşları uyarmamıza rağmen görsel olarak yapıyorlar bunu, sonra biz arkamızı döndükten sonra da üstü kapatılıyor, bu konuda da gerçekten önlem almak gerek.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

MUSTAFA ŞÜKRÜ NAZLI (Kütahya) – Tabii, öncelikle ben Müsteşarımıza çok teşekkür ediyorum, gerçekten mükemmel bir sunum, son derece aydınlatıcı.

Tabii, burada anlatılan şeyleri dinlerken ülkemiz adına hakikaten son derece üzüntülü, son derece ironik bazı şeylere de şahit olduk. 1992 yılındaki yani burada siyasi iradenin bilinçsiz olmasının bir ülkenin kaderiyle ne derece oynayabileceğinin en enteresan örneklerinden birine hep birlikte şahit olduk.

Tabii, burada olayın teknik boyutu böyle. Biraz felsefi yaklaşırsak, modernizmin iflası modernizm yeryüzü cenneti vaadetti. Dünyayı demir kablo ve beton yığını hâline, âdeta bir çöplüğe dönüştürdü ve bu gelişmiş ülkelerin gelişme adına yeryüzü kaynaklarını hoyratça kullanması dünyadaki bir sonuç yani çok acı bir gerçek, bu iklim değişiklikleri, sera gazları, dünyanın kirletilmesi hakikaten acaba insanoğlu kendine şu soruyu ne zaman soracak. Bu hakkı kendine nereden buluyor yani yeryüzünde yaşayan

canlıları, balıkları, bitkileri her şeyi yok etme hakkını. Bu, tabii, aydınlanma düşüncesi beraberindeki modernitenin oluşumu, o süreçleri insanın Tanrı'nın yerine merkeze kendini almasıyla başlayan bir süreç ve bunun çok acı sonuçları.

Modernizmin tabii ki iflası daha sonra bundan kurtulma çabaları insanoğlunun dünyada bilimsel ve teknolojik gelişmelerden öte acaba insanlığın yeni bir çözüm noktasına ihtiyacı var mı, zihniyetlerde bir değişim? Kutsalın hayatın dışına itilmesinin de acı sonuçları bu. İnsanı insan yapan bütün değerlerden uzaklaşmak, hiçbir kutsal tanımamak, geleneğe ve bütün inanç değerlerine karşı çıkmak insanı ne hâle getiriyor. Bunların da sorgulanması gerektiği bir dönem. Her şeyden önce zihniyetlerde bir değişimin olması gerekiyor.

Geçmiş medeniyetlere baktığımız zaman Kızılderililer mesela bize hep Western filmlerinde işte kafa derisini kesen insanlar filan diye gösterdiler ama Seyyid Hüseyin Nasr, tradisyonalisttir yani gelenekselci akıma sahip bir insandır. Onun bir ifadesi var: "Kızılderililer toprağa çekinerek basan insanlardı." diyor. Geçmiş birçok uygarlık ve medeniyet, tabiatı ve çevreyi kirlilemedi. Osmanlı İmparatorluğu'nda çöp yoktu, bunu hepimiz biliyoruz, Osmanlı da çevreye son derece duyarlı, çevreyi kirliletmeyen bir medeniyetti. Biz tabii, medeniyetimizi kaybettiğimiz için şu anda maalesef sadece Batı uygarlığını taklit eden bir nesil durumundayız ve süratle biz de çevreyi kirliletiyoruz. Aynı şekilde onları örnek alıyoruz, kirlileme potansiyelimizi artırma çabası içerisindeyiz. Dolayısıyla kendimizi de sorgulamamız ve bunların yaptığı bu büyük kirliliği de ibret alarak tabiatı kirliletme hakkımızın olmadığını, sorumlu olduğumuzu unutmamalıyız, insan olmak da bu anlama gelir.

Bu yenilenebilir kaynaklar, bu tür üretimlerin Türkiye'de potansiyellerinin olduğunu biliyoruz ancak bu teknolojiye sahip değiliz. Bunların hiç olmazsa ümit verici son bölümdeki konuşmalar insanlık adına biraz daha ümit vericiydi. Ben bu açıdan teşekkür ederim, inşallah biraz daha yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelir, bu potansiyelleri çıkartır ve yeryüzünü kirliletmeyiz diye düşünüyorum.

Çok verimliydi, çok teşekkür ediyorum Sayın Müsteşarım, çok faydalı oldu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Mürteza Bey, buyurun.

MÜRTEZA ZENGİN (İstanbul) – Sayın Başkanım, ben de bu toplantı için çok teşekkür ediyorum.

Bu kadar ağır gündem içerisinde nefes aldırınız bize fakat bir çelişkiyi vurgulamak istiyorum. Başkan, bizi Sayın Müsteşarımız korkuttu, zaten dünya korku üzerine yönetilmeye çalışılıyor, çevrede de aynı pompayı yaptılar. Şimdi, bir kere bu kadar korku yayılmasının hiçbir anlamı yok. Dünya bir tabiat dengesi, kendi dengesi üzerinde yürüyor yani ben teknik açıdan şimdi çok böyle absürt gelebilecek şeyler söylemiş olmak istemiyorum ama insanları korkularıyla geri bıraktırmak inanılmaz kötü bir şey. Yani İstanbul'a gidiyoruz, adamın ekmek alacak parası yok, bize "Dolar niye yükseliyor?" diye soruyor. Korkutuyor, televizyonu açınca dolar falan... Şimdi, aynı şekilde Anadolu'yu dolaşıyorsunuz, insanlar perişan vaziyette biz dünyayı kurtarma şeyine soyunmuş vaziyetteyiz. Dolayısıyla bu tür konular konuşma merkezinde çok hoşumuza gidebilir ama dünyadaki gelişmeleri... 1992'deki şeyi tam aksine ben yorumluyorum, o gün gelişmiş ülkeler arasında olmasak bile kendimizi orada görüyor olmak önemli bir şey. Biz geri kalmış ülkeler arasında bir şey bulmak mümkün değil yani şartları iyileştirebiliriz, oranın içine nüfuz ederek büyük ülkelerle, gelişmiş ülkelerle bakış açılarını en azından öğrenme imkânı bulabiliriz. Niye bu tür altyapıları hazırlıyorlar vesaire?

Şimdi, halkımıza zaten yeterince korku pompalıyoruz, bir de burada bu korkuyu da aşılsak zannediyorum sokağa çıkacak hâlimiz kalmaz, bu konuda biraz iyimser şeyler söylerse çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sağ olun.

Şimdi, tabii neticede ben bir iki şey söyleyeyim de Mehmet Beyciğim siz şey yapın...

Bakın, mesela burada Sayın Müsteşarımızın sunumunda özellikle şu enerji konusunda aslında çok önemli şeyler söyledi. Bakın, bir kere Türkiye’de hidroelektrik enerji üretimine karşı biliyorsunuz çok ciddi muhalefet yapan bir çevre var ama Türkiye’nin de enerjiye ihtiyacı var. Bakın, şu anda görülüyor ki Türkiye’nin artık bu yenilenebilir enerji kaynaklarını hızlı bir şekilde harekete geçirmesi lazım. Ben mesela dün Genel Kurulda bir konuşma yaptım, bilmiyorum belki Mehmet Tüm Bey yoktu orada. Bakın, bizim ekonomik olarak 180 milyar kilovatsaat hidroelektrik enerji üretim potansiyelimiz var, aslında bunu teknik üretirseniz eğer 400 milyar kilovatsaatın üzerinde ama maliyeti pahalı oluyor. Biz şu ana kadar 94 milyar kilovatsaat henüz üretebilmişiz, onun da 68 milyar kilovatsaat üretimini de özel sektörü de devreye sokarak on dört yılda üretmişiz. Şimdi, bizim 2023’e kadar 160 milyar kilovatsaate çıkmamız lazım ama öbür taraftan mesela bizim bakın, 48 bin megavat bizim rüzgâr enerjisi potansiyelimiz var, bunun 38 bini karada yani “onshore”da yani “offshore”da. Ben mesela Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği Başkanı Mustafa Bey’e sordum. Bize denizin içerisinde rüzgâr tribünlerini gösterdiler, müthiş çalışıyor, bunu daha çok Danimarkalıları yapıyor. Dedim ki: Niye biz Türkiye’de bunu denize kurmuyoruz? Öyle ya dedik, hani ormanları tahrip etmeyiz kurarken. Tabii, onların deniz şartları çok uygun, 15-20 metre derinliğe bu kurulabiliyor ama 2-3 kilometre gidiyorsunuz derinlik o kadar. “Bizde sadece Ege’de şey var...” dedi. Aslında bizim bütün deniz kenarlarımızda, özellikle Akdeniz’de falan potansiyelimiz var ama çok derin, Akdeniz çok derinleşiyor, dolayısıyla fizibil olmaktan çıkıyor. “Sadece Ege’de bunu belli yerlere bunu kurabiliriz ama 2 kilometre ileri gidince Yunanistan’la kıta sahanlığı problemi başlıyor.” Mesela GES’le ilgili, güneşle ilgili biliyorsunuz Enerji Bakanlığının bir hamlesi var, işte Karapınar’da büyük bir şeyi kurmayı planlıyor.

Ben şunu soracağım Sayın Müsteşarım: Şimdi, kömür, dünyada da ciddi şekilde bunun üretimi var ama bizim Enerji Bakanımız da son zamanlarda biliyorsunuz ısrarla diyor ki: “Biz kardeşim, kendi kömürümüzden enerji üreteceğiz.” Bunun özellikle tabii, sera gazı etkisi nedir? İthal kömürle yapıldığı zaman mı daha az, kendi kömürümüzle mi veyahut da hani bunu filtrasyonla asgariye indirmek gibi teknolojiler var mı? Bizim hani işte, o taahhüt ettiğimiz işte bilmem kaç yılına kadar yüzde 21 azaltabiliriz bu taahhütlerin içerisinde bunlar var mı? Bu konuda ben bir bilgi almak istiyorum, esasen merak da ediyorum.

Bir de bu elektrikli araçlara biz geçtiğimiz zaman ne kadarlık bir azaltım olacak? Yani diyelim ki bugün Türkiye’de işte 20 milyon küsur araç olduğu söyleniyor, biz bunu yirmi sene içerisinde 5-6 milyonunu elektrikli araca çevirsek bunun bizim emisyonu faydası nedir? Esasen bu konularda ben bilgi almak istiyorum, kamuoyunu da bu konuda bizim bilgilendirmemiz lazım.

Nükleer enerji mesela, nükleer enerji son zamanlarda Türkiye’nin gündeminde ama ısrarla karşı geliyoruz. Ama mesela özellikle atık yönünden hani işte kömürü yaktıktan sonra mesela ortaya çıkan atık nedir, bu nükleer enerjiden ortaya çıkan atık nedir, hani tabiiata verdikleri şeyin mukayesesi nedir? Bence, bu konularda da biraz Komisyonumuzu bilgilendirirseniz memnun olurum. Biz her ne kadar küresel ısınmaya girdiysek de neticede bunların sonuçları da küresel ısınmaya, iklim değişikliğine etki ediyor.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Ben isterseniz bir soru sorayım da...

BAŞKAN – Mehmet Tüm Bey bir konuşsun, o geldi, ha bire yazmaya başladı. Kaç madde yazdın Üstat?

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Yok yok yani çok fazla muhalefet etmeyeceğim.

BAŞKAN – Zaten muhalefet meselesi değil, bugün burada...

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Başkanım, önce özür dilerim tabii, geç kaldık.

Aslında konu insan sağlığı ve çevre olunca bence onun bir partisi yoktur diye düşünüyorum çünkü bu dünya bizim.

BAŞKAN – Siyasetüstü.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Tabii siyasetüstü, ben de öyle düşünüyorum.

Ama bildiğiniz gibi, bu rant ile bu çevre, sağlık aynı oranda gitmiyor. Aslında dünyayı kirletenler nedir? Gözü doymayan insanlar. Yani bu “vahşi kapitalizm” dediğimiz durumun esas sağladığı şey insan yaşamı değil, insan sağlığı değildir, daha çok paradır, ne kadar para kazanırsınız... Bu dünya bizimse, çocuklarımıza temiz bir dünya bırakacaksak hepimize düşen görev, o vahşi kapitalizmin o egosunu aşağı çekmektir. Bunu birlikte yapmak durumundayız çünkü paranın sınırı yok. Ama gelinen yer ortada ki bu vahşi kapitalizm dünyayı kirletti bu aşırı hırstan dolayı.

Şimdi, bazı yatırımların, gerçekten, doğayı kirlettiği, çevreyi kirlettiği artık aşikâr. Ben de Hollanda'ya gittim. Avrupa'da Hollanda 2020 yılına kadar bu termik santralleri kaldırmayı düşünüyor, hedef koymuşlar ama bizde hızlı bir şekilde termik santraller yapıyor. Özellikle bizim bölgemizde, Bandırma'dan tutun Çanakkale'ye kadar 4 tane termik santral yapıyor ve yapılmaya devam ediliyor. Şimdi, bir tarafta, işte bu Paris İklim Anlaşması'na katılıyoruz -daha Meclisten geçirmedik ama- onun faydalarını sıralıyoruz ama kendi ülkemizde bunun tersine işler yapmaya çalışıyoruz. O zaman eğer biz o anlaşmaya uyacaksak bizim de kendi ülkemizde çağdaş dünyanın ya da 190 ülkenin verdiği karara uygun hareket etmemiz gerekiyor ama bakıyoruz, ona uygun hareket etmiyoruz. İster yerli olsun ister yabancı kömür olsun, sonuçta termik santrallerin insan sağlığı üzerinde, toprak, oksijen üzerinde etkileri açık, artık hiç kimse savunmuyor, dünyada çevreciler değil, akli başında herkes buna karşı çıkıyor ama biz bu konuda ısrar ediyoruz Hükümet olarak. Bu bir çelişki değil mi? Sayın Müsteşarımı dinledim -biraz da geç kaldım- çok güzel bilgiler veriyor, teşekkür ediyorum, orada alınan kararları bize aktarıyor ama asıl burada, bu konuda önlem alacak Hükümetin kendisidir. Şimdi, biz oradaki kararlara uyacaksak önce bizim bunlardan vazgeçmemiz gerekiyor. Yani özellikle, o bölgede yaşayan insanlar buna tepkili. Eğer şu anda yaptığınız bu işler insana, insan sağlığına, ülkemizin doğasına hizmet etmiyorsa bizim iktidar, muhalefet olarak karşı çıkmamız gerekiyor. Bununla ilgili bilgi almak istiyorum; termik santrallerle ilgili alınan kararlar nedir, biz ne yapmak istiyoruz? Bu, muhalefet değil.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Yo, muhalefet değil tabii. Şöyle: Siz toplantıya biraz geç geldiniz, esasen Sayın Müsteşarımız konuşmasının başında çok önemli veriler verdi bize. Bakın, bugün sera gazı etkisinin tek başına Amerika yüzde 28'ini oluşturuyor, Avrupa Birliği ile Amerika yüzde 50'den fazlasını oluşturuyor. Türkiye'nin ise buradaki katkısı binde 7. Tabii, o, olayın diğer boyutu ama bakın, şunu söylemek istiyorum: Türkiye'de hakikaten çevreyle ilgili önemli çalışmalar var. Mesela biz ilk defa bürokrat arkadaşları buraya davet ettik ama eğer sizlerin de izni olursa, mesela bir sonraki toplantıda... Özellikle bu nehir havzalarıyla ilgili çok ciddi çalışmalar var, ben biliyorum. Ergene -zaten biliyorsunuz- ameliyat masasında, şimdi kurtarılmaya çalışılıyor, orada şu anda direkt operasyonel projeler var ama mesela Gediz havzası, Menderes havzası, Kızılırmak havzası... Türkiye'deki bütün nehir havzalarıyla ilgili Orman ve Su İşleri Bakanlığında Su Yönetimi Genel Müdürlüğü kuruldu 2011 yılında, şu ana

kadar çok ciddi çalışma yapıldı. Eğer sizler de uygun görürseniz arkadaşlar, haftaya Meclis kapalı gözüküyor ama bir sonraki hafta, 3'üyle başlayan haftanın yine perşembe günü de Profesör Cumali Kınacı Hocamız gelsin, bize nehir havzalarıyla ilgili neler yapılıyor, ne gibi çalışmalar yapılıyor...

Bakın, akabinde vakit bulursak, mesela bu atık piller, atık elektronikler, katı atıklar, ambalaj atıkları, tehlikeli atıklar konusunda da çok ciddi çalışmalar yapıldı, biz esasen bunlardan çok fazla haberdar değiliz; arkadaşlarımız bunları bize anlatsınlar. Mesela biyoçeşitlilik, yaban hayatı, ormancılık faaliyetleriyle ilgili -mesela, şu anda, biliyorsunuz sera gazlarını en fazla şey yapan yutak nedir, ormanlar- ormanlarla ilgili ne gibi çalışmalar yapılıyor, arkadaşlara tavsiyelerimiz neler olabilir? Çünkü hepimiz bölgenizden seçilerek gelmiş, o bölgenin de kanaat önderleri olan insanlarsınız; bizim de onlara katkımız olur, onlardan da, ben eminim ki öğreneceğimiz çok şey var.

Bir örnek vereceğim, sonra sözü Müsteşarımıza bırakacağım. Bir gün gazetede okuyorum, İsviçre'nin Ankara Büyükelçisi her gün yürüme -Kızılay'da oturuyormuş- gidip geliyormuş Büyükelçiliğe, araba kullanmıyormuş. Diyor ki: "Sabahleyin kalkıyorum, yedide evden çıkıyorum. Kızılay'dan yürürken inanın o kadar temiz ki sokaklar, böyle dilinizle yalayın. Fakat akşam eve dönerken bir bakıyorum ki, her taraf kâğıt, ambalaj." Yani demek ki bizim biraz da hakikaten bu kültürü geliştirmemiz lazım. Ben o adamın o tespitini çok önemsiyorum. Ama şu avantajımız var, bakın: İmkânımız var, dediğim gibi bilgi birikimimiz var, elemanımız da var. Özel sektörümüz de çok gelişmeye başladı. Mesela bugün işte "yeşil ekonomi" dediğimiz, Bursa'da ve ülkemizin değişik illerinde çevreci üretim yapan çok firmalarımız var. Hatta mesela Bursa'da bir firma bizi davet etti arkadaşlar, bir fırsat bulduğumuzda gidip bu adamın fabrikasını bir gezelim. Adam gerçekten çok ağır bir sektörde çalışıyor, makine sektöründe ama enerjici bir üretim yapıyor. Ben eminim ki, biz bunları görünce tabii, belki bu adamlara da teşekkür edeceğiz ve belki başka sektörlerde de insanları biz teşvik edeceğiz.

Özellikle ulusal ve uluslararası toplantılarda Çevre Komisyonumuzun bulunması çok önemli tabii. İşte, Marakeş'e Barış Bey ile bizim Müfit Bey gittiler. Esasen, tabii, buradaki Parlamento çalışmalarının yoğunluğu dolayısıyla fazla bir ekip gönderemedik. Benim şahsi kanaatim, mesela bu tür uluslararası toplantılara, bir kere, en az 5 kişi... Hadi, diyelim, ulusalları hafta sonu burada şey yaparız -burada da Meclisin çalışmalarını aksatmayız- ama uluslararası toplantılarda bile en az 5 kişilik komisyonlar olarak oraya gelmemizin çok büyük faydası var çünkü orada neler dönüyor, dünya orada neler konuşuyor; mesela diyelim ki, Marakeş'i veya Paris'teki iklim değişikliği toplantısını sizin burada anlatmanız farklı ama Barış bizzat gitti, orada beş gün kaldı, oradaki toplantıları gördü, ülkelerin tavırlarını gördü, dünyanın bu meseleye nasıl baktığını yakinen gördü, en azından Komisyon üyesi arkadaşlarımız da birinci ağızdan, yerinde görerek de bilgi sahibi oluyorlar; bu da tabii çok önemli bir şey.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Onu da siz organize edeceksiniz.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Başkanım, ben aslında kısaca bir arkadaşlara...

BAŞKAN – Tabii, olmazsa beş dakika Barış Bey'e bir söz verelim, en azından bir de parlamenter gözüyle Marakeş'i anlatsın bize.

Buyurun Barış Bey.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Küçük bir il olduğumuz için, özellikle bizim ilde hastalık, sağlık konuları biraz önemlidir. Az önce de Sinop'tan bir hastamız geldi, o hastamızı hastaneye getirmek durumunda kaldım, onun için on birdeki toplantıya, özür dilerim, geç kaldım. Çünkü Çevre Komisyonunun toplantılarını çok önemsiyorum ve Çevre Komisyonuna yazılmamdaki en büyük etken de Türkiye'deki çevre sorunları ve geleceğimizdir.

Marakeş'teki toplantıyla ilgili, ben buradaki bürokrat arkadaşlarıma, sizlere de çok teşekkür ediyorum çünkü orada ülkemizi gerçekten büyük bir gayret içinde, geleceğe yönelik yatırımları anlatarak, ciddi bir şekilde temsil ettik. Yani, tabii, kendi iç siyasetimizde muhalefeti yapıyoruz ama dünya devletleri içinde, Türkiye söz konusu olunca orada birlik ve beraberlik içinde ülkemizi ciddi şekilde temsil ettik.

Oradaki izlenimlerim: Türkiye'nin bu işin neresinde olması gerektiği noktasında gözlem yaptım. Dünya artık yeşil enerjiye yönelmiş durumda, yani orada hepimiz de gördük, yenilenebilir enerji dünyanın gelecekteki en büyük pazarı. Bu pazarda bizim -gelişen ülkede- nerede duracağımız, nasıl o pazara girebileceğimizin tespitlerini iyi yapmamız lazım çünkü artık dünya bazı şeylerden vazgeçiyor. Özellikle emisyonla ilgili ciddi sıkıntılar var. Dünyanın geleceğinin büyük korkuları var. Gelecekte dünyamızın, büyük dünyanın nasıl küçülebileceğini, insanların belirli bölgelere sıkışacağına, orada dünya devletleri, yanılmıyorsam 190, 189 devlet, bir de... Öyle miydi?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Ciddi bir katılım vardı.

Bizim bunu Komisyon olarak ve Bakanlık olarak acil eylem planı içine almamız lazım. Artık dünya termikle, nükleerle uğraşmıyor. Güneşle, suyla, rüzgârla, bu enerjinin nasıl daha artırılabilceği, ülkeye nasıl fayda sağlayacağı orada ciddi bir şekilde araştırma konusu. Tabii, bunlarda dünya devletleri orada kendi pazarlarını sunuyorlar, neler satabileceklerini... İkili görüşmeler oluyor, bu tip anlaşmalar sağlanıyor.

Ben o Marakeş toplantısının ülkemiz adına katkı sunduğunu burada rahatlıkla söyleyebilirim. Onun için arkadaşlara tekrar teşekkür ediyorum.

Türkiye'ye gelince, termik santrallerle ilgili bir sefer daha düşünmemiz gerekiyor. Yani 5.600 kaloriyi Amasra'da termik santral kurarak harcayacağımızın peşine düşmektense ülkemizde birçok kaynak var, özellikle yenilenebilir enerji konusunda Allah bize bu lütfu sunmuş; ülkemiz dağıyla, tepesiyle, güneşiyle, yağmuruyla, rüzgârıyla dünya devletlerinin belki sağlamadığı, olmadığı stratejik konum ülkemizde var. Buna ciddi bir şekilde... Yani termik konusunda özellikle, bir yerleri yok etmememiz lazım. Çevre Komisyonu üyeleri olarak yerinde araştırma yapmamız gerektiğine inanıyorum, insanları dinlememiz gerektiğine inanıyorum çünkü bizim, bugünün değil, yarının nesillerinin hakkını bugünden gasbetme gibi bir durumumuz yok. Özellikle Amasra ve çevresinde yapılması düşünülen termik santrallerin -dün akşam Cerattepe'yle ilgili çalışmaların bir hafta içinde başlayacağını ve orada dinamitlerin yığıldığını ve bir hafta içinde- Cerattepe'ye alttan girip denilen, sonra üstten çıkılacak olan bir çalışmanın ülkemize nasıl katkı sağlarken nasıl zarar vereceğinin hesabını iyi yapmamız lazım. Yani bu biraz konumuzun dışına çıktı ama bunu daha sonra konuşuruz isterseniz.

Yani Marakeş olumlu bir toplantıydı. Bizim Çevre Komisyonunun bu toplantılara özellikle iştirak etmesinin ülkemiz adına ve Komisyonumuz adına çok olumlu katkılar sunacağına inanıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Evet, Sayın Müsteşarım, son sözü size verelim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çevre Komisyonunun çok değerli üyeleri, sayın vekillerimiz; tabii, demin de bahsettiğim gibi, biz Parlamentoyla beraber ne kadar çok çalışırsak o kadar iyi çünkü hakikaten uluslararası toplantılarda çok fazlaca politikacıya ihtiyaç var, çünkü işler tamamen politik süreçlerle yürüyor. Yani onun için Sayın Barış Bey'e ve gelen diğer vekillerimizin hepsine teşekkür ediyorum ve daha fazla gelmesi bizi mutlu eder çünkü oralarda bizi daha da iyi anladıklarını düşünüyoruz.

BAŞKAN – İşte muhalefet yoklama istemese geleceğiz de...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yani hakikaten daha iyi anlıyorlar Sayın Başkanım, çünkü orada yaşadığımız zorlukları, müzakere sürecinin ne kadar zorlu geçtiğini, her şeyin kolay olmadığını da görüyorlar ve yardım da ediyorlar bize, yani ikili görüşmelerde biz vekillerimizi diğer ülkelere takdim ettiğimiz zaman oranın ciddiyeti çok daha fazla artıyor. Dolayısıyla biz istiyoruz ki, sayın vekillerimiz, sadece iktidar değil, muhalefetten de Komisyon üyelerinden ne kadar çok vekilimiz gelirse biz o kadar mutlu oluruz. Öncelikle onu söylemek istiyorum. Bakanlık olarak da her türlü misafirperverliği yapmaya hazır olduğumuzu da ifade etmek istiyorum.

Tabii, deminden beri sorulan soruların bir kısmı... Hakikaten biz koordinasyon görevi yaptığımız için, ben Çevre Bakanlığı adına konuştuğum zaman çok başka konuşan bir adamım ama başmüzakereci olarak konuştuğum zaman başka konuşan bir adamım; 2 tane ayrı şapka var çünkü orada bütün nabızları tutmamız gerekiyor.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Kendi vicdanınıza sorarsanız başka oluyor o iş.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bütün nabızları tutmamız lazım çünkü...

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Vicdanınıza göre konuşun daha iyi olur yani.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Tabii, burada vicdanımıza göre konuşabiliriz. Yani toplantılardan bahsediyorum. Yani bana mesela Kalkınma Bakanlığı veya Hazine Müsteşarlığı bir meseleyi getirdiği zaman onu orada savunurken, sanki onların bir ferdi gibi savunuyoruz veya Enerji Bakanlığı bir şey getirdiği zaman uluslararası toplantılarda öyle savunmak zorunda hissediyoruz kendimizi çünkü neticede onlar anında buraya raporluyorlar. Yani bizim her konuştuğumuz cümleyi buraya kendi bakanlıklarına, hatta bakanlarına kadar raporluyorlar. Dolayısıyla, çok dikkatli hareket etmemiz gerekiyor.

Bana kalsa Paris Anlaşması'nı yarın Meclisten geçirelim, bir sıkıntı yok ve geçmesi gereken, bir çevreci gözüyle baktığımız zaman bir sıkıntısı olmayan bir durum. Demin de söyledim, bu, iklim değişikliğine karşı çıkmak aynı Osmanlı'nın son döneminde matbaaya karşı çıkmak gibi bir şey. Bunu bir fırsat olarak görüp "Buradan nasıl ülkemizi geliştiririz, büyütürüz?"e gitmemiz gerekiyor. Onun için, böyle, kuru kuruya karşı çıkmak, yani muhalefet edilebilir, karşı çıkılabilir ama onun kuru kuruya bir karşı çıkma olmaması lazım, metodik bir karşı çıkma olması gerektiğini düşünüyorum. Yani onun için de diyorum ki: Biz bütün kurumlara, yani kendi bürokrasimizi de anlatmaya hazır olduğumuzu her platformda söylüyoruz. "Bu anlaşma geçerse Meclisten ne getirir, ne götürür?" diye söylemeye çalışıyoruz.

Tabii, biz bu süreçleri, bu müzakereleri içeride çok fazla yaşıyoruz. Dışarıda başka ülkelerle müzakere ederken içeride de diğer bakanlıklarla da çok ciddi müzakereler yapıyoruz. Yani kararlar verilirken, bir şey söyleyeceğimiz zaman veya bir şeyi dünyaya deklare edeceğimiz zaman... Mesela bu emisyon azaltım meselesini, yüzde 21'i deklare ederken belki 100 kere toplantı yaptık -Antalya'sından,

burasından- ve ben 265 kere uçağa bindim, iklim değişikliğiyle ilgili. Yani iklime aslında daha fazla zarar verdik. Artık şeylerimiz değişmişti, eve gidemiyorduk, öyle garip bir ortam olmuştu. Ama ülkemiz için bunları yapmaya çalışıyoruz.

Tabii ki bir de gerçekler de var, bu gerçekleri de görmemiz lazım. Mesela şöyle birkaç tane rakam vereyim isterseniz, daha çok Enerji Bakanlığının meselesi ama mesela şu anda Türkiye'nin yenilenebilir enerjisi -ki dünya hidroelektrik santralleri çok yenilenebilir de saymamaya başladı Sayın Başkanım ama onun haricinde, onu ayrı söyleyeceğim ama- rüzgâr, güneş ve jeotermal şu anda Türkiye'de yüzde 5 civarında. Yani özellikle rüzgâr çok fazla, güneş çok az, lisanslandırılmış olanlar fazla yok, 1 megavatın altı var; yüzde 5 civarında. Bu, 2030 projeksiyonunda yüzde 20'ye çıkacak yani megavat olarak da 4 binden 26 bine, 30 bine çıkacak. Hidroelektrikler şu anda yüzde 16 civarında -bütün kurulu güç olarak söylüyorum- bu, 2030'da yüzde 20'lerde falan olacak çünkü onun da bir kapasitesi var. İşte, sizin en fazla yüzde 4'lük daha kapasiteniz var Türkiye'de, onu kullanırsınız, ondan sonra suyunuz biter. Onun için de yenilenebilir olarak görmüyorlar, bir süre sonra bitiyor, rüzgâr gibi, güneş gibi değerlendirmiyor dünya hidroelektriği.

Kömür meselesine gelince, şu anda Türkiye'nin kömürü yani linyit ve ithal -Türkiye'deki kömüre biz "linyit kömür" diyoruz- ki sizin sorunuz da öyle... Türkiye'deki kömürün problemi, yeni bulunacak olan stokları bilmiyoruz yani yeni kaynakların inşallah kalorileri çok olur ama şu andaki kaloriler düşük, onun için yaktığınız zaman ciddi emisyon problemi çıkıyor. Yurt dışından getirdiğiniz ithal kömürün tonu 50 dolar şu anda, özellikle Kolombiya'dan ve Güney Afrika'dan geliyor ve bunların kalorileri 6 bin kalori civarında. Ama neticede bunu da parayla alıyorsunuz. Buna da o zaman Maliye Bakanlığının, Hazine Müsteşarlığının falan bakış açısı şu: "Bu, dışarıya giden bir para." Dolayısıyla, ithal kömüre de çok sıcak bakmıyor, kalorisi yüksek olmasına rağmen. İşte bu da bir denge aslında. Yani kalorisi yüksek, emisyonları az, bir tarafta emisyonları yüksek ama bedava bir kömür çıkıyor, kendi kömürünüz. Orasının fiyatı düşüyor 50 dolara, şimdi çıkarıyorsunuz bunu kaç paraya; onları bilmiyorum. Bütün bunları dengeleyecek bir karar verici, işte onlar da Enerji Bakanlığı yani onlar o kararları verecekler ve bir karar veriyorlar. Ama şu anda linyit ve ithal kömür, Türkiye'de kurulu santraller yüzde 30 civarında. 2030'da da bu rakamı tekrar 30'da bırakmak istiyoruz, hiçbir şekilde 35 yapmak istemiyoruz yani dünya şeylerinde, ki şu anda Almanya'da kömür santralleri yüzde 80 civarında. Mesela Polonya Avrupa'nın en fazla kömür kullanılan ülkesi, orası yüzde 45 civarında. Tabii, onların en büyük avantajı, sayın vekillerim, birçok gelişmiş ülkede, onlarda nükleer santraller var ve yapmaya da devam ediyor, enteresan bir şekilde. Yani bazıları kapatıyor falan filan ama en çok oradan sağlıyorlar.

BAŞKAN – Öte taraftan da yenisini açıyor bu sefer.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Türkiye'de 4.800 megavatlık hayal ettiğimiz bir şey var, yapmaya çalıştığımız 4.800 megavat; o rakamın da 2030'da biteceğini hesap ediyoruz, o da bu enerji "mix"inin içerisinde yüzde 3 civarında. Yani demin söylediğim gibi, nükleer santrali yapsak bile 2030'da Türkiye'nin enerji ihtiyacının ancak yüzde 3'ünü karşılayacak durumda, nükleer santralin bir tanesi. Ha, ne önemi var onun? Sürekli bir enerji kaynağı, sürekli olarak. Ama sıkıntısı ne? İşte, atıkları. Atıklar dünyada hep problem. Yani nükleer santrallerden çıkan atıkların nasıl bertaraf edileceği noktasında Enerji Bakanlığının bizim Bakanlığı, onun bürokratlarının bizim bürokratları ikna etmesi lazım. Eğer ikna edemezse bu işe çok taraf olmuyoruz zaten, karşı çıkmaya çalışıyoruz ama ne yapıyoruz? Onlar bizi ikna ederse, dünyada bertaraf yöntemleri var artık, o da büyüyor; öyle bir yöntemi izliyoruz.

Mesela doğal gaz meselesi var. Maalesef, enerji fakiri bir ülkede yaşıyoruz. Yani tamam, güneş, rüzgâr var ama bizim doğal gazda şu andaki rakamlarımız yüzde 50 civarında, yani ürettiğimiz elektriğin yüzde 50'sini doğal gazdan üretiyoruz, onu da yurt dışından satın alıyoruz. Komşunuzla en ufak bir problem çıkınca “Vanayı kapatırım.” dediği zaman, Türkiye'nin yarısının elektriği kesilebilir, böyle bir risk de var. Bu rakamı da 2030'da yüzde 20'ye düşürüyoruz bu projeksiyonda. Nereden geliyor o rakamlar? O yenilenebilir enerji rakamları artıyor. Yani rüzgârı biz 4 binden 16.500'e çıkaracağız 2030'da, bu çok net, biz bunu dünyaya duyurduk. Güneşi, şu anda 155 megavatı 10 bin megavata çıkaracağız diye dünyaya duyurduk. Dolayısıyla, rüzgâr ve güneş, jeotermalle beraber bu rakam yaklaşık 30 bin megavata çıkacak. 30 bin megavat da... Türkiye'nin şu andaki kurulu gücü 80 bin veya 75 bin megavat civarında, 2030'da bu rakam 150 bin megavata çıkıyor. Dolayısıyla, 150 binin yaklaşık 30 bini yenilenebilirlerden olacak, o da yüzde 20'ye tekabül ediyor. Keşke bu rakamlar artsa, yani daha da hızlı artsa.

Başka bir sıkıntı şu: Teknolojisi bizde yok. Yani biz güneşi de alırken gene para veriyoruz, o “cell”ler var üzerindeki, onu da üretmiyor Türkiye. Ancak şeylerini üretiyor, ayaklarını, bacıklarını, onları üretiyor...

BAŞKAN – Pillerini üretmiyor, evet.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Ama esas para giden, esas tepedeki yerin TÜBİTAK'ın ve Sanayi Bakanlığının bu konuda da çok ciddi... Ama bunu yapmak için de gene bu anlaşmalardaki... Mesela CTCN diye bir kurum var, teknoloji transferi yapan bir kurum, bize vermiyorlar biliyor musunuz? “Siz gelişmiş ülkesiniz -o 92'deki hata var ya- size teknoloji transferi yapamayız.” diyorlar, “Dolayısıyla, o teknolojiyi size vermeyiz.” diyorlar, “Siz ancak kendiniz bulacaksınız.” diyorlar. Dolayısıyla, bizim TÜBİTAK ve diğer, Sanayi Bakanlığı AR-GE'lerimizin iyi çalışıp bu teknolojiyi bulmasının, bu teknolojiyi, ürettiğimiz ürünleri hem dünyaya satmak hem de kendi ihtiyacımızı karşılamak için de elzem olduğunu düşünüyoruz. Ama bir güzellik var, dünyadaki yenilenebilir enerji teknolojileri inanılmaz ucuzluyor, çok hızlı bir ucuza sürüne girdi. Özellikle Çin'in bu sektöre girmesiyle inanılmaz ucuzluyor. İstese de istemese de sayın vekillerim, ben size söyleyeyim, bu pahalı teknolojiler -termik santraller, odur budur- bir gün bunlar olmayacak, onun yerine yenilenebilir teknolojiler bu ülkeye gelecek. Çünkü ucuzladıkça sanayici gelecek, yatırımcı gelecek, bunları kuracak ve ucuza elektrik ürettiğiniz zaman da...

MEHMET TÛM (Balıkesir) – Sayın Müsteşarım, Paris'te bir hedef konulmuş, 2030 yılına kadar veya 2020 yılına kadar termik santrallere son verilecek. Bizdeki hedef nedir, onu söylüyorum. Biz hızlı bir şekilde yapmaya devam ediyoruz.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Şöyle efendim: Paris Anlaşması'nı okuduğumuz zaman... Tabii, Paris Anlaşması demin de söyledim- “light” bir anlaşma, ülkelere hiçbir şekilde böyle bir şey söylemiyor.

BAŞKAN – Yükümlülük veriyor.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bağlayıcı değil.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yani “Onları kapatacaksınız.” falan demiyor ama sadece o yönde... Yani esas mesele, demin de bahsettiğimiz gibi, bu küresel ısınmanın 1,5 ile 2 derece arasında tutulması gibi bir hedefi var. Tabii, onu başarabilmek için de ülkelere bazı zorlayıcı şeyler getirmeye çalışıyor. O söylediğiniz de onlardan bir tanesi ama tavsiye niteliğinde, hiçbir şekilde zorlayıcı bir tarafı yok. Bizim de ülke

olarak verdiğimiz taahhütleri de zaten kabul ettiler. Yani biz bu demin söylediğimiz rakamları, 2030 rakamları ile o “Yüzde 21, emisyon azaltımı yapacağız.” taahhüdümüzü dünyaya verdik, kabul edildi. Onun legalleşmesi ve tam olarak bir taahhüt olabilmesi için de bizim Paris Anlaşması’nı Meclisten, sizlerin olurundan geçirmemiz gerekiyor. O gün itibarıyla da o verdiğimiz taahhüt dünyaya gerçek bir taahhüt olacak ve ona biz uymak zorunda kalacağız. Şu anda Meclisten geçirmediğimiz sürece de ona bile uymayız. Ama bu yıl sonuna kadar muhtemelen...

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Başkanım, bu işi halledelim yani.

BAŞKAN – Onu biz değil, Hükümet getirecek.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Efendim, ben çok teşekkür ediyorum. Ama bu konular Enerji Bakanlığının meselesidir, girdikçe bizi zorlar efendim.

Sağ olun.

BAŞKAN – Çok sağ olasınız.

Doğru, esasen arkadaşlara öyle söyleyeceğim. Bir ara bir Enerji Bakanımızla böyle, ayaküstü konuşmuştuk Mecliste, dedim: “Ya, bizim Çevre Komisyonumuza özellikle bu enerji alanında yapılan çalışmalarla ilgili bir bilgi verirseniz...” Herhâlde yoğunluktan unutuldu ama bizim bu konuda hakikaten Enerji Bakanlığından bilgi almamız lazım.

Ben şunu biliyorum: Şu anda bizim Türkiye’deki HES’imizi, RES’imizi, GES’imizi, kömürümüzü; bütün mevcut yerli kaynaklarımızı biz harekete geçiresek bile, enerji üretsek bile yetmiyor, bizim yine enerji ithal etmemiz lazım. O yüzden, belki biz bunu oturup daha gerçekçi bir projeksiyonda Enerji Bakanlığı yetkililerinden bilgi alıp bu konuları biz orada tartışabiliriz. Tabii, biraz da ülke gerçeklerinden hareket etmemiz lazım. O konuda çalışalım.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Küçük bir şey daha söyleyeceğim Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun Barış Bey.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Az önce Müsteşarımız güzel bir şey söyledi, yani bizim bakanlıklar arasında da bir işiştare yok aslında bu konularla ilgili. Bize göre doğru olmayan, Enerji Bakanlığının bakış açısı: “Ülkeye enerji sağlamamız lazım, nasıl olursa olsun, çevreye bakmadan.” Yani o gün o toplantılarda da bunu değerli bürokratlar da hissetti, yani böyle bir şey var. Bizim ilk başta o koordinasyonu da sağlamamız lazım. Yani bir yeri yaparken bir yeri de yıkmama adına, dediğiniz konu çok önemli.

BAŞKAN – Doğru.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Az önce unuttuğum bir şey var. Sadece bürokratlara teşekkür ettim, orada memur arkadaşlar da vardı, anormal gayret gösteren -bir arkadaşımız burada ve diğerleri-onlara da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Onlar mutfakta çalışıyorlar, esas işin mutfağında onlar.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Zaten işin mutfağı orası. Hepsi çok değerli, onu da söyleyeyim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, teşekkür ediyoruz.

Bir sonraki toplantıda görüşmek üzere hepinize iyi günler diliyorum.

Kapanma Saati: 12.42